

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แบบเรื่องและพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกในนวนิยายของ “ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ” ที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ ปราสาทมืด ขมิ้นกับปูน ริษยา กิ่งไฟ คอนโดมิเนียม อีสา รัชชังโชติ ครอบ(บ้าน)ครัว(เดียว) กนกกลาย โปต้นและเศรษฐินี ผลการศึกษาวรรณกรรมดังกล่าวผู้วิจัยได้นำเสนอผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบเรื่องนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ

ตอนที่ 2 รูปแบบการแสดงออกพฤติกรรมด้านมืดและสาเหตุแห่งพฤติกรรมของตัวละครเอกในนวนิยาย ของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ

ตอนที่ 3 ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ

ดังมีสาระสำคัญต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบเรื่องนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ

แบบเรื่องนวนิยายเป็นลักษณะเฉพาะในการสร้างสรรค์นวนิยายของผู้แต่งแต่ละคน หากแบบเรื่องมีความน่าสนใจจะส่งผลให้การดำเนินเรื่องของนวนิยายเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สมจริง สนุกสนานและสร้างความประทับใจแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ในการศึกษาแบบเรื่องนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 เรื่อง โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามแนวทางการจัดหมวดหมู่ “ดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นเมือง” (The Types of the Folktale) ของ สติธทอมป์สัน (Stith Thompson) ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 7 แบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ปราสาทมิด

ปราสาทมิด เป็นเรื่องราวของ ม.จ.หญิงอุมารังมณี ที่หนีออกจากบ้านเพราะทะเลาะกับแม่ เรื่องที่แม่จะแต่งงานใหม่ เธอปลอมตัวเป็นนางสาวอูมาเข้าไปทำงานเป็นครูและพี่เลี้ยงเพื่อคอยดูแล คุณแฉ่วน้องสาวของหมอมะรุต ซึ่งในระหว่างที่เธอดูแลคุณแฉ่วนั้นความผูกพันระหว่างเธอกับมะรุตค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกัญญาและนางแฉ่มเกรงว่ามะรุตจะแต่งงานกับอูมา ทั้งสองจึงได้กลั่นแกล้งทำร้ายอูมา จนเธอตัดสินใจลาออกไปทำงานที่อื่น มะรุตเข้าใจว่าเธอจะไปอยู่กับ ท่านชายวิศศักดิ์ เทวัญ จึงไม่ได้รั้งเธอเอาไว้ แต่แล้วมะรุตก็รู้ความจริงว่าอูมาไปพยาบาลคนไข้ ที่นราธิวาสพร้อมกับคุณแฉ่วป่วยหนักมะรุตจึงไปตามอูมาตามใจ เมื่อคุณแฉ่วตายไปทั้งสองก็เริ่มเปิดเผยความรู้สึกต่อกันมากขึ้นสร้างความไม่พอใจให้กับนางแฉ่มเป็นอย่างมาก นางแฉ่มจึงนำความลับของมะรุตที่ถูกกล่าวหาว่าฆ่าอดีตภรรยาตนเองไปแจ้งความกับตำรวจ แต่ท้ายที่สุดแล้ว เรื่องทั้งหมดก็คลี่คลายลง ด้วยความฉลาดของ ม.จ.หญิงอุมารังมณีและวาสนานางแฉ่มถูกตำรวจจับ ส่วนมะรุตและ ม.จ.หญิงอุมารังมณี ก็ได้ครองรักกันอย่างมีความสุข

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องปราสาทมิดอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 4 : ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องนวนิยายในแบบที่ 4 นี้มาใช้ โดยกำหนดให้ ม.จ.หญิงอุมารังมณีต้องเผชิญกับปัญหาในครอบครัวทะเลาะกับแม่อย่างรุนแรงในเรื่องที่แม่จะแต่งงานใหม่ เมื่อไม่สามารถตกลงกันได้เธอจึงหนีออกจากบ้านโดยปลอมตัวไปทำงานกับมะรุตและถูกกดขี่ข่มเหงจากนางแฉ่มและกัญญา รวมทั้งต้องเผชิญกับเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่มะรุตต้องตกเป็นจำเลยในข้อหาฆ่าอดีตภรรยาตายจากการใส่ร้ายของนางแฉ่ม แต่ด้วยความฉลาดของอุมารังมณี มะรุตจึงรอดพ้นจากข้อกล่าวหาและได้สมหวังกับอุมารังมณี ในที่สุด

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัวฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง และ แบบเรื่องที่ 3 : ตัวละครเอกฉลาดรู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัวฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า ได้นำแบบเรื่องที่ 1 มาเป็นปมปัญหาความขัดแย้งระหว่าง ม.จ.หญิงอุมารังมณีกับแม่บังเกิดเกล้าที่มี

ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน จนอุมารังยีไม่อาจทนอยู่ดูพฤติกรรมของแม่แท้ๆ ต่อไปได้ เธอจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้านและต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ มากมายตามมา ซึ่งแบบเรื่องรองนี้เป็นตัวนำไปสู่แบบเรื่องหลักที่สมบูรณ์แบบและสมเหตุสมผลมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...หญิงเกิดถกเถียงกับแม่อย่างรุนแรงเกี่ยวกับนายเม้ง พี่ชายเห็นสมควรหรือคะที่เราจะได้พ่อเลี้ยงเป็นจินหาสกุลมิได้ออย่างนี้ หญิงทนไม่ไหว ทนเห็นผู้ที่จะมาแทนตำแหน่งเสด็จพ่อแม่แต่ตัว 'เร' ก็ยังไม่ชัด หญิงทนไม่ได้ มีหน้าซ้ำแกลงทำใหญ่โตจะเลี้ยงดูหญิงและพี่ชาย คอยเถอะ! ลูกของเสด็จพ่อจะไม่ยอมให้คนอย่างนายเม้ง แซ่กิม มาถำเลิบุญคุณได้เป็นอันขาด พี่ชายอย่าคิดว่าหญิงถือตัวถือศักดิ์ หรือหยิ่งโสเกินไปนะคะ ถ้าหญิงจะเป็นหนี้บุญคุณคนอื่นหญิงคิดว่าหญิงอาจรับได้ แต่สำหรับนายเม้ง ผู้มีทำใหญ่โตข่มหญิงวางปมว่าที่พ่อเลี้ยงอยู่เสมอ หญิงทนไม่ไหว...

บางทีหญิงอาจจะไปทำงานบ้านนอก เพราะไม่อยากเห็นแม่มีชีวิตใหม่กับนายเม้งมันขมขื่นทรมานใจอย่างบอกไม่ถูก...

(ปราสาทมืด. 2552 : 11-12)

2.2 แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง หลังจากที่ถูกอุมารังยีหนีออกจากบ้านและปลอมตัวไปทำงานกับภรรยาเธอต้องทุกข์ทนกับการถูกกลั่นแกล้งทำร้ายจากนางเข้ม และกัญญาที่เกรงว่าเธอจะมาแย่งภรรยาไป ซึ่งแบบเรื่องรองนี้เป็นสภาพปัญหาหนึ่งที่ตัวละครเอกต้องเผชิญตามแบบเรื่องหลัก ม.ล.ศรีฟ้า จึงได้นำแบบเรื่องนวนิยายในแบบที่ 2 นี้มาเสริมแบบเรื่องหลักให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สายตาของนางเข้มรากับจะผลาญอุมารังยีให้ละลาย

“อวดดีนัก คุณอูมา คุณเป็นเหมือนคนแปลกหน้าเข้ามาอยู่ในบ้าน นานี่จะทำตัวกระวนกระวายต่อผู้อยู่ หรือคุณคิดว่าความสวยงามของคุณจะมีอำนาจเหนือใจคุณภรรยา คุณคิดว่าคุณจะจับคุณภรรยาไว้อย่างนั้นหรือ ฮะ! ฮะ! คุณอูมาแม่รูปสวยวันหนึ่งคุณจะต้องเสียใจในความอวดดี คุณยังรู้จักนางเขมน้อยนัก ไม่มีวันเสียละที่คุณจะได้เป็นเจ้าของบ้าน เป็นเจ้าของคุณภรรยา トラบใดที่อีแก่คนนี้ยังมีชีวิตอยู่ ฮะ! ฮะ!”

(ปราสาทมืด. 2552 : 79-80)

2.3 แบบเรื่องที่ 3 : ตัวละครเอกฉลาด รู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ม.ล.ศรีฟ้า ได้กำหนดให้ ม.จ.หญิงอุมารังยี เป็นคนฉลาด มีคุณธรรมไม่ยอมถูกกลั่นแกล้งทำร้ายอยู่ฝ่ายเดียว เธอได้ใช้ความฉลาดที่มีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะ

การช่วยเหลือภะรดที่ถูกใส่ร้ายว่าฆ่าอดีตภรรยาของตนตาย โดยเธอได้พยายามหาหลักฐานและวิเคราะห์เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ด้วยความฉลาดและไหวพริบของเธอทำให้ภะรดรอดพ้นจากการเป็นผู้ต้องหาได้ในที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มีเหตุผลอะไรหรือคะที่ทำให้ท่านหญิงมั่นหวั่นว่าหมอบะรดไม่ได้ยิงภรรยา บางทีเหตุผลของท่านหญิงอาจเป็นประโยชน์แก่หมอบะรด”

อุมารังษีหันมาทางพระองค์ชาย

“มีอยู่ข้อเดียวเพคะ คือเสียงปืนของคุณภะรดซึ่งดังเหมือนกับยิงขึ้นพร้อมกันสองกระบอก แต่เหตุผลแค่นี้ไม่เพียงพอ เพราะผู้เห็นเหตุการณ์เพียงคนเดียวคือนางแหม่มแม่บ้านเป็นฝ่ายปรักปรำคุณภะรด”

(ปราสาทมิด. 2552 : 225-226)

ขมื่นกับปุ่น

ขมื่นกับปุ่น เป็นเรื่องราวของสองตระกูลที่มีเรื่องหมางใจกันมาตั้งแต่รุ่นทวด ในขณะที่ตระกูลของพระยาอภิบาลบำรุงผู้รักเกียรติรักศักดิ์ศรีกลับเป็นฝ่ายเสื่อมอำนาจและยากจนลงเรื่อยๆ แต่ฝ่ายพระวิจิตรศิลปการกลับร่ำรวยเงินทองและมีหน้ามีตาในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้ความแค้นของพระยาอภิบาลฯ ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และสั่งห้ามไม่ให้ลูกหลานของตนยุ่งเกี่ยวกับบ้านพระวิจิตร รวมถึงปิดกั้นไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงจนคนในบ้านพระยาภิบาลกลายเป็นคนด้าหลังและถอยหลังลงคลองในสายตาของคนทั่วไป จนกระทั่งปีพม่าหลานของพระยาภิบาลเกิดชอบพอกับธนาหลานชายพระวิจิตรและหนีตามกันไปทำให้พระยาภิบาลโกรธแค้นมากและจึงตัวปีพม่ากลับมาอยู่บ้าน ปีพม่าเสียใจมากและพยายามฆ่าตัวตายถึงสองครั้งและเป็นบ้าในที่สุด แต่แล้วปารมีหลานสาวคนสุดท้ายก็เกิดชอบพอกับทันพันรู้หลานของพระวิจิตรอีกคน แต่ทันพันรู้พยายามฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ และยอมรับข้อตกลงของพระยาภิบาลโดยไม่สนใจว่าปุ่นของตนจะพอใจหรือไม่ ทำให้พระยาภิบาลยอมยกปารมีให้แต่งงานกับทันพันรู้ในที่สุด

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องขมื่นกับปุ่นอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 5 : ตัวละครเอกจมอยู่กับความเกลียดแค้น ชิงชังและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณได้นำแบบเรื่องนวนิยายในแบบที่ 5 มาใช้ในการดำเนินเรื่องเป็นหลัก ซึ่งจากเรื่องย่อจะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้นำปมความขัดแย้งของสองครอบครัวมาเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องและดำเนินเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ ความขัดแย้งของรุ่นปู่ที่พยายามสืบทอดต่อรุ่นหลานแต่หลานของทั้งสองครอบครัวเกิดชอบพอกัน ทำให้ตัวละครต้องพยายามฟันฝ่าอุปสรรคความขัดแย้งระหว่างปู่ทั้งสอง ถึงได้ครองรักกันในท้ายที่สุด

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอก ถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง และแบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ตัวละครต้องปรับตัวโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า ได้นำความขัดแย้งระหว่างสองตระกูล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหมางใจที่มีมาแต่บรรพบุรุษประกอบกับความแตกต่างทั้งในเรื่องความเป็นอยู่และทัศนคติ ทำให้สองครอบครัวไม่เคยลงรอยกัน แต่เมื่อถึงรุ่นหลานกลับมีความคิดที่เปลี่ยนไปและเกิดชอบพอกัน ทำให้หลานๆ ของปู่ต้องพยายามฝ่าฟันอุปสรรคจนได้ครองรักกัน การที่ผู้แต่งนำแบบเรื่องรองนี้มาใช้เพื่อจะช่วยเหลือเสริมแบบเรื่องหลักให้มีความเด่นชัดมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นี่ถ้าคุณปู่คุณพ่อของปู่รู้ว่าปีหมาพบเรา ท่านคงโกรธใหญ่ล่ะ”

สีหน้าของปีหมาเมื่อตกลงทันที ดวงตาของหล่อนมีแวววาวหวั่นเล็กน้อย โทษจริตของคุณปู่ที่น่ากลัว โดยเฉพาะเกี่ยวกับพวกพระวิจิตรศิลป์การที่ท่านถือว่าเป็นศัตรูของตระกูลด้วยแล้ว ท่านคงจะไม่ให้อภัยปีหมาเลย

ธนาเหลือบดูท่าทางกระสับกระส่ายของปีหมาอย่างเวทนา ใครจะยกมือขึ้นโอบไหล่ของหล่อนเป็นการปลอบโยน แต่ก็ยังอายทานตะวันผู้นั่งอยู่ข้างหลัง จึงเพียงแค่ปลอบด้วยวาจาว่า

“อย่ากลัวเลย คุณปู่ ยังไงๆ คุณปู่ คุณพ่อของคุณปู่ก็ไม่มีโอกาสได้ทราบ เพราะดูเหมือนท่านจะไม่ใคร่ออกจากบ้าน ทำใจให้สบายเถอะครับ”

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 :75-76)

2.2 แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้กำหนดให้ปีหมาเป็นหลานที่ปู่ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากเท่าไรนัก อีกทั้งปวีณน้องสาวคนรองยังอิงฉาในความงามของเธอและพยายามกลั่นแกล้งเธอด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการยุแหยงให้ปู่โกรธเกลียดและทำโทษเธอหรือการพุดจาประชดประชันถากถางเธอต่าง ๆ นานา แม้ว่าปีหมาจะเป็นพี่สาวแท้ๆ ของปวีณก็ตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปวีณากระซอกของจดหมายมาโดยเร็ว สีหน้าสีตาของหล่อนแสดงความปราโมทย์...ที่นี้พี่ป้าคงจะถูกเขียน...สมน้ำหน้า! ยากกริอ่านมีคู่รัก...ปวีณาคิดตามประสาเด็กที่อยากเห็นพี่สาวคู่รักลงโทษ และโทษนั้นหล่อนก็นึกว่าเพียงแต่เขียนดี มองไม่เห็นโทษอื่นที่หนักไปกว่านี้

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 : 85)

2.3 แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ตัวละครต้องปรับตัว ม.ล.ศรีฟ้า ได้นำความเปลี่ยนแปลงในสังคมซึ่งก็คือการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ทำให้ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ตามมา โดยได้กำหนดให้ครอบครัวของพระยาอภิบาลที่ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ ครอบครัวจึงตกต่ำลงเรื่อย ๆ ซึ่งแตกต่างกับครอบครัวของพระวิจิตรที่สามารถปรับตัวและกอบโกยผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสบาย ทำให้ร่ำรวยมากขึ้น ๆ ทุกวัน การที่ผู้แต่งนำแบบเรื่องที่ 6 มาใช้นี้ทำให้แบบเรื่องหลักเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เรื่องราวในนวนิยายเข้มข้นเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในระหว่างนั้นเหตุการณ์บ้านเมืองก็เริ่มผันแปรไปเรื่อย ๆ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่พระยาอภิบาลบารุงเห็นว่า ‘บ้า’ ทั้งสิ้น เป็นต้นว่าเมื่อรัฐบาลขอให้มีการสวมหมวกพระยาภิบาลบารุงก็กล่าวกับธิดาทั้งสามว่า

“อย่าคัดจรีมาสวมหมวกให้เหินนะ คนไทยหน้าดำ ๆ นุ่งผ้าชิ้นสวมหมวกเฮอะ! มันจะบ้ากันใหญ่แล้ว”

นอกจากการสวมหมวก ก็มีวัฒนธรรมข้อต่าง ๆ ตามมาอีก ให้เลิกนุ่งโจงกระเบน...เลิกรับประทานหมาก...ให้กล่าววาจาหักทายเป็นสวัสดิ์...ให้ยกเลิกสรรพนามต่าง ๆ หมด ใช้แต่ฉันกับท่าน ไม่ว่าจะพูดกันระหว่างชนชั้นไหน ข้อวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้พระยาภิบาลบารุงขัดและขวางหมดทุกข้อ ทว่าก็เป็นการขัดและขวางอยู่แต่ภายในรั้วบ้านของพระยาภิบาลฯ เองเท่านั้น...

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 :32-33)

ริษยา

ริษยา เป็นเรื่องราวความแค้นของหม่อมชูลีที่โกรธเกลียดคุณชวนขึ้นน้องสาวแท้ๆ ของตัวเอง หม่อมชูลีได้กล่าวหาว่าคุณชวนขึ้นใส่คำ ไม่รักในเกียรติและศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูลด้วยการหนีตามคุณนพพลูกคนจีนที่มารับจ้างอยู่ในบ้าน เธอเฝ้ารอวันที่น้องสาวของเธอจะหายหน้าเพราะความไม่รักดี แต่แล้วคุณชวนขึ้นกลับร่ำรวยและมีความสุขมากขึ้นทุกวันๆ ทำให้หม่อมชูลียิ่งเกลียดแค้นและริษยาน้องสาวของเธอมากขึ้นเป็นทวีคูณ เธอจึงพยายามเอาชนะคุณชวนขึ้นด้วยการล่อลวง

ขณะนี้ลูกสาวคุณชวนชื่นให้กับหริพันธุ์ลูกชายของเธอ คุณชวนชื่นคิดว่าพี่สาวคงหายโกรธเธอแล้ว และอยากประสานรอยร้าวระหว่างเธอกับพี่จึงตัดสินใจบอกลูกสาวหัวแก้วหัวเหว่นให้กับหริพันธุ์ แต่แล้วคุณชวนชื่นก็ต้องทุกข์ทรมานเมื่อรู้ว่าขณะนี้ไม่มีความสุข เพราะถูกทำร้ายกลั่นแกล้งจากหม่อมชูลีและอบสวาท ทั้งยังไม่ได้รับการเอาใจใส่จากหริพันธุ์ จนกระทั่งขณะนี้ทั้งลูก คุณชวนชื่นจึงพาชนิกกลับมาอยู่บ้าน ทำให้หริพันธุ์รู้ใจตนเองว่ารักชนิก จึงพยายามขอคืนดีแม้จะต้องผิดใจกับแม่ของตนก็ตาม หม่อมชูลีโกรธแค้นริษยาคุณชวนชื่นมากขึ้นไปอีกหลายร้อยเท่า และจมอยู่กับฟิสิกส์จนลมหายใจสุดท้ายของชีวิต

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องริษยาอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก

แบบเรื่องที่ 5 : ตัวละครเอกจมอยู่กับความเคียดแค้น ซึ่งชิงและพยายามแก้แค้น หรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องนวนิยาย แบบที่ 5 ในการดำเนินเรื่อง โดยผู้แต่งได้กำหนดให้ความเคียดแค้นชิงชิงของหม่อมชูลีที่มีต่อคุณชวนชื่นผู้เป็นน้องสาวร่วมบิดามารดาเดียวกันเป็นปมปัญหาของตัวละครเอกและนำไปสู่เรื่องราวความขัดแย้งต่าง ๆ ในนวนิยาย ซึ่ง ม.ล.ศรีฟ้า ได้คงแบบเรื่องหลักที่ตัวละครเอกจมอยู่กับความเคียดแค้น ซึ่งชิงและพยายามแก้แค้นเอาไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ แม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมากมาย แต่ก็มิได้ช่วยให้หม่อมชูลีเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมได้ ซึ่งการคงความเคียดแค้นริษยาของตัวละครเอกเอาไว้ทำให้เรื่องราวในนวนิยายมีความเข้มข้นและน่าติดตามตั้งแต่ต้นจนจบ

2. แบบเรื่องรอง

ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง และแบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา ความแค้นและความริษยาของหม่อมชูลีทำให้สองครอบครัวเกิดความขัดแย้งไม่อาจคืนดีกันได้ แม้ในตอนท้ายเรื่องชนิกและหริพันธุ์เกิดรักใคร่ชอบพอกันขึ้นมาจริงๆ หม่อมชูลีก็ยังคงไม่ลดละ ถึงขั้นตัดแม่ตัดลูกกับหริพันธุ์ หากหริพันธุ์เลือกที่จะรักกับชนิก ความขัดแย้งของสองครอบครัวนี้ช่วยเติมเต็มแบบเรื่องหลักให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

“ถ้าไม่ใช่أي้อีกก็นี้อาจจะเป็นอย่างที่เธอว่า แต่ถ้าเป็นเจ้านกับนังชนวนขึ้น
แม่รู้ว่ามันคิดอย่างไร มันคอยจ้องดูแม่จ้องดูเธอและวังอโยธยาจ้องดูความหายนะ
ล่มจมของพวกราชวงศ์ ขณะที่มันกำลังรุ่งเรือง มันเกลียดชังพวกตระกูลเก่าๆ
พวกตระกูลเจ้านาย เพราะมันเป็นไพร่ วิถีทางใดที่มันจะทำให้เรารู้สึกได้ว่ามัน
เหนือกว่า มันต้องทำตามวิถีทางนั้น เช่นดังที่เธอไปขอพบลูกสาวของมันแล้วมัน
ไม่ให้พบ เธอควรจะเจ็บเสียยิ่งกว่าถูกตบหน้าด้วยซ้ำไปชายหริ!”

หริพันธุ์หนึ่งดวงตาเจ็บขมขื่นของเขาไม่แสดงว่าเขาารู้สึกดังที่หม่อมชูลีกกล่าว
แต่มิได้แสดงว่าจะคัดค้าน หม่อมชูลีกกล่าวต่อไปว่า

“ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ชายหริจิตใจเป็นอย่างรุนแรงที่สุด ขอให้เป็น
ครั้งสุดท้ายด้วยเถอะชายหริ มิฉะนั้นเธออาจจะต้องเลือกเอาระหว่างแม่และ
เกียรติยศของเธอฝ่ายหนึ่ง กับเมียและการขายตัวเองอย่างน่าอัปยศ”

(ริชยา. 2553 :285-286)

2.2 แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง ม.ล.ศรีฟ้า ได้กำหนดให้
ชนนีหญิงสาวผู้น่ารักสดใส กลายเป็นคนที่เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานจากการถูกกลั่นแกล้งทำร้าย
จิตใจของหม่อมชูลีกและอบสวาท ด้วยวิธีการต่างๆ นานา เพื่อตอบสนองไฟแค้นและแรงริษยา
ในตัวเอง ซึ่งแบบเรื่องรองนี้จะช่วยเสริมให้แบบเรื่องหลักมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้อ่านจะได้เห็นถึง
ความอาฆาตแค้นที่รุนแรงของหม่อมชูลีกอย่างเด่นชัดและรู้สึกสงสารชนนีจนจับใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“กระวนกระวาย จะรีบไปหาตัวรี”

แก้มของชนนีร้อนผ่าว เพราะลำเนียงและวาทะของผู้เป็นทั้งป้าและแม่หัว
หม่อมชูลีกกล่าวต่อไปว่า

“เรื่องชาติตระกูลของคนเรานั้นเลือกเกิดกันไม่ได้ก็จริง แต่เมื่อเกิดมาแล้ว
ก็ต้องทำตัวให้เหมาะสมกับกำเนิด ถึงแกจะมีเลือดไพร่ทางพ่อ แต่มีเลือดผู้ดีทาง
แม่ ผู้ดีเขาก็ต้องรู้จักดับอารมณ์ปรารถนาบางอย่างอย่าให้มันหลุดออกมาให้คนอื่น
สังเกตเห็น”

เจ้านัก! วาจาหม่อมชูลีก กำลังใจของชนนีอ่อนเกินไปกว่าที่จะได้เถียง
ขัดแย้งหม่อมชูลีก มันเหมือนกับมีอำนาจอะไรบางอย่าง ปิดปากของหล่อนไว้
ชนนีกลัวเกรงหม่อมชูลีกเหมือนกับคนทั้งวังกลัวเกรง ยิ่งหล่อนอยู่ในฐานะ
‘ลูกสะใภ้’ หล่อนก็ยิ่งกลัวเกรง

(ริชยา. 2553 :227-228)

หริพันธุ์ขอตัวออกไปจากห้องส่วนตัวของหม่อมสุตินานแล้ว แต่หม่อมสุติ
ยังนั่งนิ่งอยู่อย่างนั้น ความคิดและอารมณ์ของหม่อมสุติไม่เคยสงบ โดยปกติ
ก็บรรจอยู่ด้วยกิเลสและทิวของบุคคลผู้หลงตัวอยู่แล้วยังมีเรื่องก่อกวนให้กิเลสและ
ทิวนี้แน่นพ่องุ่นแรงขึ้น หม่อมสุตินั้นเกิดมาพร้อมกับอำนาจยิ่งโตก็ยิ่งมีอำนาจเหนือ
ผู้คนในบ้าน เหนือแม่แต่บิดามารดา เมื่อหม่อมสุติแต่งงานก็มีอำนาจเหนือสามีอีก...

กึ่งไผ่

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องกิ่งไผ่อย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบ
เรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 4 : ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องนี้เป็นแบบเรื่องหลักในการดำเนินเรื่องโดยกำหนดให้ มิสเตอร์ จอห์น ลี เป็นตัวเอกของเรื่อง ที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียตั้งแต่เด็ก ชีวิตที่รู้สึกขาดและโหยหาความรัก แม้จะได้รับความอบอุ่นจากวังท่านองค์พระ

แต่ปมด้อยของการเป็นเด็กกำพร้าประกอบกับการต้องพลัดบ้านเมืองมาก็ทำให้เขาเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และเมื่อต้องย้ายไปอยู่อเมริกาความเคร่งครัดของพ่อบุญธรรมประกอบกับการต้องอยู่ในสังคมที่แตกต่างจากคนเอเชียยิ่งทำให้เขารู้สึกกดดัน แต่สิ่งเหล่านี้กลับเป็นตัวผลักดันให้จอห์น ลี ผู้ชีวิตจนประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากคนโดยทั่วไป

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด

3 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง แบบเรื่องที่ 3 : ตัวละครเอกฉลาดรู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และแบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ตัวละครต้องปรับตัวโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 2 : ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้ง ม.ล.ศรีฟ้า ได้แต่งเติมเรื่องราวและเพิ่มความน่าสนใจให้กับนวนิยายด้วยการกำหนดให้ตัวละครเอกซึ่งก็คือ มิสเตอร์จอห์น ลี ถูกทำร้ายกลั่นแกล้งจากตัวละครอีกคน เนื่องจากจอห์น ลี ไปขัดผลประโยชน์ของบุคคลเหล่านั้น การนำแบบเรื่องรองที่ตัวละครเอกถูกทำร้าย ถูกกลั่นแกล้งมาใช้ในการดำเนินเรื่องนี้ นอกจากจะเพิ่มอรรถรสให้กับนวนิยายแล้วยังเป็นการช่วยเสริมให้แบบเรื่องหลักมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผมกะว่ามันจะต้องรีบขับรถไปดูแลเหตุการณ์ เพตารถจีปผมก็ถดถอยใครจะไปรู้ว่ามันจะไม่ตาย กระตุกแข็งลิบ...”

“เรื่องอย่างนี้มันเรื่องตื้นๆ พยายามหาอุบัติเหตุให้มันแบบกลายกว่านี้หน่อยซี พี่จอร์”

“เห็นจะยาก พ่อเลี้ยงเห็นว่าควรจะทำยังไงก็บอกผมมาดีกว่า ความจริงให้ใครยังมันทั้งเลี้ยก็หมดเรื่องกัน...”

(กิ่งไผ่.2552 :288)

2.2 แบบเรื่องที่ 3 : ตัวละครเอกฉลาดรู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้กำหนดให้ มิสเตอร์จอห์น ลี เป็นมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรมและมีความฉลาดซื่อตรง ดังจะเห็นว่าเมื่อเขามารับงานต่อจากนายแมคเคนซีเขาได้รับข้อเสนอจากพ่อเลี้ยงชูชัยให้ทุจริตการก่อสร้าง แต่เขาปฏิเสธข้อเสนอของพ่อเลี้ยง ทำให้เขาถูกลอบทำร้ายอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งพ่อเลี้ยงยังสร้างความวุ่นวายในงานของเขาทำให้งานล่าช้าออกไปอีก แต่จอห์น ลี ก็ไม่หวั่นเกรงยังทำงานอย่างสุจริต และด้วยความฉลาดมีไหวพริบของเขาทำให้งานที่เขาคุมสามารถแล้วเสร็จภายในวันเวลาที่กำหนดได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คนงานขาดทุกวันวันละหกถึงเจ็ดคน ผมไม่สงสัยเลยว่า เพราะเหตุใดงานถึงได้ล่าช้า กระทั่งผมคิดว่าอาจจะเสร็จไม่ทันตามสัญญา”

“แล้วคุณจะทำอย่างไร จอห์นนี่”

“ผมกำลังคิดอยู่ ถ้าเป็นอย่างนี้อีกสักสองวัน ผมเห็นจะต้องทำอะไรให้เด็ดขาดเสียแล้ว ผมเข้าใจว่าคนงานพวกนี้ไม่ได้หยุดเพราะเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเพราะมีกิจธุระอะไรสำคัญ ผมสงสัยด้วยซ้ำไปว่า ขณะที่เขาหยุด เขาได้เงินเอื้อเฟื้อจากทางอื่นผลัดเปลี่ยนเวียนกันไป”

(กึ่งไผ่.2552 :221)

2.3 แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ตัวละครต้องปรับตัว ตลอดชีวิตมิสเตอร์จอห์น ลี ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะการที่ต้องไปอาศัยอยู่ในประเทศต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่เกิดในประเทศจีน และต้องย้ายมาอยู่ในเมืองไทยโดยที่ไม่รู้จักใครเลย ต่อมาก็ต้องไปอาศัยอยู่กับพ่อบุญธรรมที่อเมริกา สังคมที่แตกต่างเหล่านี้ทำให้จอห์น ลี ต้องพยายามปรับตัวให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้แม้จะอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่คุ้นชินก็ตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผมว่าผมเป็นโปรเตสแตนต์ เพราะพ่อเลี้ยงของผมนับถือนิกายนี้ แต่บางทีผมก็คิดว่า ผมไม่ได้นับถือศาสนาอะไรเลย พระเจ้าของผมคือคุณธรรมในใจเท่านั้นเอง”

ขณะที่กล่าวดังนั้น จอห์น ลี ก็นึกไปถึงภาพของนายจวงหม่สไบจึงบ่า จูฐูปูชาพระ มีเด็กชายอายุใกล้เคียงกับเขาพนมมือแต่อยู่ข้าง ๆ เห็นภาพของนายจวงนั่งคุกเข่าตักบาตรถวายอาหารพระภิกษุสงฆ์อยู่ที่บันไดดินทำน้ำ มีเด็กชายผู้นั้นเป็นผู้ช่วยเหลือตามเคย...

เมื่อมองภาพอันเกี่ยวกับนายจวงหายไปแล้ว อีกภาพหนึ่งก็ซ้อนขึ้นมาทันที... เด็กชายผู้เดียวกัน คราวนี้นั่งคุกเข่าอยู่ที่ม้ายาว มีประธานกันบนโต๊ะแคบๆ ขนานกันไปกับโต๊ะ เด็กชาวนั้นคุกเข่าอยู่ข้างๆ ฝรั่ง รูปร่างสูงใหญ่ เบื้องหน้าออกไปคือแท่นบูชา มีไม้กางเขนใหญ่ประดับอยู่...

จอห์น ลี เผลอตัวระบายนหายใจออกมายาว จนกระทั่งปานนี้ เขาตัดสินใจไม่ถูกว่าเขาควรเชื่อมั่นในฝ่ายใด ชีวิตของเขาอยู่กับเครื่องจักรกลและการเดินทาง มากกว่าที่จะเฝ้าหาเหตุผลในเรื่องนี้ เพราะจะว่าไป สิ่งที่ดี ในตัวเขาก็มาจากผลของการสั่งสอนเหล่านี้ทั้งสองทางนั่นแหละ มิใช่ว่าเขาจะ ‘แกว่ง’ แต่เฉพาะเรื่องศาสนาอย่างเดียว เขาแกว่งไปหมด ไม่ว่าเรื่องการนับถือศาสนา เรื่อง

ชนบทรณนิยมประเพณี และโดยเฉพาะเรื่องความรักชาติ เขาควรจะยึดถือชาติใด
เป็นของเขา และชาติใดควรมีสัทธาธิปไตยในตัวของเขา หัน ถิ่น อีกนัยหนึ่ง จุ้ยจื้อ
หรือ เด็กชายจุลจิตต์ เมื่อยังมีอายุสิบขวบ

(กิ่งไผ่.2552 :237-238)

คอนโดมิเนียม

คอนโดมิเนียม เป็นเรื่องราวของอาจารย์กระเจี๊ยบที่ขายที่ได้ในราคาสูงและมาซื้อ
คอนโดมิเนียมอยู่ใจกลางเมือง เธอพ่ายเข้ามาอยู่ด้วยและได้พบกับวิชาณ ความเร่งรีบในเมือง
ประกอบกับการเริ่มมีความรักทำให้กระเจี๊ยบเริ่มทิ้งให้ย่าเหงาอยู่ในคอนโดฯ ตามลำพัง จนกระทั่ง
หมอนอดิศาได้เข้ามาดูแลคุณย่า คุณย่าหลงหมอนยอมเซ็นเช็คให้หมอนไปถึงหนึ่งล้านสองแสนบาท
แม้กระเจี๊ยบจะไม่พอใจแต่ก็ว่ากล่าวไม่ได้เพราะย่าเริ่มป่วยและเธอก็ไม่มีเวลาดูแล ระหว่างที่เธอ
ใช้ชีวิตอยู่ในคอนโดมิเนียม เธอต้องพบเจอกับปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการไม่ยอมวางมือ
ของเจ้าของโครงการ การแย่งชิงการใช้บริการในคอนโดฯ การต่อสู้กับความรู้สึกระหว่างความรัก
กับความแตกต่างของเธอกับวิชาณ เป็นต้น จนกระทั่งคอนโดมิเนียมพังลงเพราะการก่อสร้างไม่ได้
มาตรฐาน เธอจึงเลือกที่จะรวมกลุ่มกับชาวคอนโดฯ เพื่อเรียกร้องความยุติธรรม โดยไม่สนใจว่า
วิชาณเป็นน้องชายแท้ ๆ ของวิชาณผู้เป็นเจ้าของโครงการ และยอมตัดใจจากวิชาณเพื่อลบคำครหา
ว่าเธอจะหันไปเข้าข้างคุณวิชาณ

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องคอนโดมิเนียมอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ
ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่าง
รวดเร็วทำให้ตัวละครจำเป็นต้องปรับตัว ในการดำเนินเรื่อง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำเอาความ
ผกผันในชะตาชีวิตของตัวละครจากที่เคยใช้ชีวิตเรียบง่ายแบบพออยู่พอกินอยู่นอกเมือง ก็กลับพลิก
ผันร่ำรวยขึ้นเป็นเศรษฐีเงินล้านและพยายามปรับเปลี่ยนชีวิตตัวเองเพื่อเข้าสู่สังคมเมือง แต่แล้วความ
วุ่นวายในเมืองกลับเป็นตัวบ่อนทำลายสุขภาพและความสุขระหว่างเธอกับย่า จนสุดท้ายเธอต้อง
สูญเสียย่าไปในที่สุดม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณได้นำเอาความเป็นไปในสังคมมาเป็นแบบในการดำเนิน
เรื่องอันเป็นการสร้างความสนใจผู้อ่านได้อีกรูปแบบหนึ่ง

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด
3 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว
ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา แบบเรื่องที่ 3 : ตัวละครเอก
ฉลาดรู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีและ แบบเรื่องที่ 7 : ตัวละคร
เอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว สถานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้สร้างปมความขัดแย้งขึ้นมาในใจของตัวละครเอกซึ่งก็คือกรรเจียกที่ไม่กล้ารักใคร่ใคร่ วิทยาลัย ได้้อย่างเต็มหัวใจเพราะความแตกต่างทางด้านสังคมระหว่างเธอกับวิทยาลัย แม้ว่าเธอจะกลายเป็นเศรษฐีเงินล้านแล้วก็ตาม แต่ส่วนลึกเธอยังตระหนักดีว่าวิถีชีวิตของเธอและวิทยาลัยแตกต่างกันมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันไม่แน่ใจคุณต่างหาก”

กรรเจียกแย้ง ความแตกต่างระหว่างเขากับหล่อนนั้นมืออยู่มากมายนัก ตั้งแต่แรกหล่อนก็กลัวว่าเขาจะเห็นหล่อนเป็นเพียงผู้หญิงที่แปลกแตกต่างไปจากผู้หญิงที่เขาเคยคบหาสมาคมด้วยจึงอยากจะลอง ‘แห่’ ดูเท่านั้นเอง ยิ่งเมื่อเห็นห่างกันไประยะหนึ่ง ได้ข่าวเขาไปมาหาสู่กับบรรณาธิการคดี หล่อนก็ยังลังเลไม่แน่ใจ

“ไม่แน่ใจอะไร”

...

“รู้สึกว่าคุณวิทยาลัยกับฉันมีอะไรหลายอย่างที่แตกต่างกันมาก เราไม่เหมือนกันสักอย่าง โดยเฉพาะสังคมกับสิ่งแวดล้อม”

(คอนโดมิเนียม, 2555 :332-333)

2.2 แบบเรื่องที่ 3 : ตัวละครเอกฉลาดรู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ม.ล.ศรีฟ้า ได้สร้างลักษณะนิสัยให้กรรเจียกเป็นคนฉลาด มีคุณธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง ดังนั้นเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นเธอก็มักจะใช้ความคิดไตร่ตรองและเลือกที่จะอยู่ฝ่ายที่ถูกต้องมากกว่าเอาความรู้สึกของตัวเองเป็นที่ตั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เรื่องนี้จำเป็นต้องมีคนรับผิดชอบ จะต้องมีการพิสูจน์ให้รู้แน่ชัดถึงสาเหตุ และจะต้องมีการชดเชย”

...

“ถ้ามันพังลงมาเพราะเรื่องสุดวิสัย ไม่มีเหตุอะไรเลยก็แล้วไป แต่ถ้ามันพังลงมาเพราะเรื่องเสาเข็มเรื่องถมดิน ก็ต้องมีการรับผิดชอบไม่งั้นก็ไม่ยุติธรรม...”

...

“ผมคิดว่าคงจะต้องมีการหาเหตุผล มีการชดเชยกันตามสมควร กลุ่มผู้ซื้อเขาคงไม่ยอมปล่อยให้มันเงียบหายไปเฉยๆ หรอกครับ”

“รวมทั้งฉันด้วยค่ะ ฉันก็ไม่ยอมให้เรื่องเสียหายไปเหมือนกัน”

หล่อนหันมามองดูเขาเต็มตาเป็นครั้งแรก น้ำตาแห้งแล้ว แต่นัยน์ตาแดงก่ำ
ขนตาเปียก

“ฉันไม่ได้อยากได้เงินหรอกค่ะ แต่ต้องการให้ทุกอย่างเป็นไปอย่าง
ยุติธรรม”

(คอนโดมิเนียม. 2555 :364)

2.3 แบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงัวเมาดิโดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ
ม.ล.ศรีฟ้า ได้เพิ่มความน่าสนใจให้แก่นวนิยายด้วยการนำความลุ่มหลงในกิเลสของปู้ชุน มาใช้
ในการดำเนินเรื่อง โดยได้สร้างปมปัญหาของอันเกิดจากกิเลสของตัวละครแต่ละตัวมาสอดแทรก
ไว้ในนวนิยาย ไม่ว่าจะเป็นกรรเจียก วิชาณ บุญทริก เทวี บุรพา หรือตัวละครอื่นๆ ในเรื่อง ต่างก็
ลุ่มหลงในกิเลสและแสดงออกมาในลักษณะที่แตกต่างกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พูดกันอย่างตรงไปตรงมานะ นี่เป็นครั้งแรกที่ผมสนใจเมียอย่างจริงๆ จังๆ”

“แปลว่าก่อนหน้านี้ไม่เคย...”

“ไม่เคย...ไม่ถึงขนาดนี้ ผมจะพูดอย่างไรดี เอาจี้...กับผู้หญิงประเภทต่างๆ
ตามสถานที่ต่างๆ ผมไม่อยากจะเรียกว่าเป็นการนอกใจ แต่กับผู้หญิงที่เป็น...ที่ดี...
อย่างคุณ ผม...”

เขาหยุดไปอีก วรรษาพลิกตัวนอนหงาย ร้องออกมาว่า

“เฮ้อ...ที่จริงเขาก็ไม่ใช่คนดีคนเดียวไหนหรอก อย่าคิดมากคิดมายไปเลย
คติน้อยๆ นึกเสียว่าเหมือนผู้หญิงประเภทที่คุณเคยผ่านๆ มากี่หมื่นเรื่องกัน”

หล่อนหันกลับมาทางเขอีก ขกนี้ขี้เขี่ยมุมปากเขาเบาๆ พร้อมกับหัวเราะ

“อย่าวิตกกังวลไปเลย ข้าไม่ชวนคุณเลิกกับเมียหรอกนะ เพราะเขาเองก็
ไม่คิดจะเลิกกับข้า...”

(คอนโดมิเนียม. 2555 :206)

อีสา

อีสา เป็นเรื่องราวของผู้หญิงที่มากด้วยกามราคะและไม่สามารถยับยั้งความต้องการ
ของตนได้อย่างอีสา ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย อีสาเป็นหม่อมคนหนึ่งของท่านชาย
และมีลูกชายด้วยกันแต่หม่อมพริ้มภริยาเอกได้นำชายรวีไปเลี้ยงเป็นลูกของตน จนท่านชายสิ้นอีสา
ได้ตั้งท้องอีกคนและได้พาคุณหญิงโสภานิมาภักดิ์กับนายสมศักดิ์ เมื่อคลอดอีสาได้ยกลูกสาวให้กับ
คุณหญิงโสภานิ แต่แล้วอีสาก็ลักลอบมีสัมพันธ์กับนายสมศักดิ์ จนคุณหญิงรู้คุณหญิงก็ฆ่าตัวตาย
อีสาสำนึกผิดจึงหนีนายสมศักดิ์ด้วยการแต่งงานกับนายวิทย์ นายสมศักดิ์เสียใจดื่มเหล้าจนเมาและ

ตกน้ำตาย ต่อมาอีสาจึงรับเลี้ยงดูโสภิตโดยบอกว่าเธอเป็นพี่สาวของโสภิต หลังจากนั้นก็ลักลอบมีสัมพันธ์กับนายเชกิ และขอเลิกกับวิทย์ต่อมานายเชกิฆ่าตัวตายและทิ้งสมบัติไว้ให้ อีสาจึงไปเปิดไนต์คลับและมีสัมพันธ์กับนายประธานแต่นายประธานพยายามข่มขืนโสภิต อีสาโกรธจึงยิงนายประธานตายแต่อีสาก็รอดพ้นจากคดีเพราะคำพิพากษาของชารวีทำให้อีสาเป็นสุขที่เห็นลูกชายและลูกหญิงของตนอยู่ใกล้ๆ แต่เป็นทุกข์ที่ไม่อาจบอกได้ว่าเธอเป็นแม่ผู้ให้กำเนิดเขาทั้งสอง

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องอีสาอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องที่ 7 เป็นหลัก ในการดำเนินเรื่อง โดยผู้แต่งได้นำเสนอการลุ่มหลงมัวเมาในกามราคะผ่านอีสา ซึ่งเป็นตัวละครเอกของเรื่องที่ไม่สามารถควบคุมหรือยับยั้งอารมณ์หรือความต้องการของตนได้ จึงปล่อยตัวปล่อยใจและดำเนินชีวิตไปตามความต้องการที่เรียกร้องโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องจนกระทั่งเกิดปัญหาและความวุ่นวายต่างๆ ตามมาสร้างความเดือดร้อน ทุกข์ใจให้แก่ตัวเองและคนรอบข้าง แม้ว่าอีสาจะพยายามที่จะฝืนความต้องการและหันเข้าหาความถูกต้องและแล้วอีสาก็ต้องยอมพ่ายแพ้ต่อกิเลสในตนอยู่ดี

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 2 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา และแบบเรื่องที่ 4 : ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้เพิ่มความสนุกสนานให้กับนวนิยายด้วยการนำแบบเรื่องที่ 1 มาใช้ดำเนินเรื่องเป็นแบบเรื่องรอง โดยได้นำความแตกต่างทางฐานะและชาติตระกูลระหว่างคุณหญิงโสภิตภรรยาของนายสมศักดิ์มาเป็นปมขัดแย้งย่อยในเรื่อง ความแตกต่างดังกล่าวทำให้อีสาวางแผนพาคุณหญิงโสภิตและนายสมศักดิ์หนีไปอยู่ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้นายสมศักดิ์รู้สึกละอายซึ่งที่อีสาได้ช่วยให้นายสมศักดิ์ได้สมหวังในความรักและเพื่อให้นายสมศักดิ์ตอบแทนความต้องการของเธอบ้าง ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

“ทำไมแกถึงได้คิดทำอย่างนี้นะ สา แรกๆ ป้าคิดว่าแกเองคิดใจชอบพอกับนายสมศักดิ์ป้าก็ว่ามันบัดสีอยู่แล้ว เพราะถึงยังไงแกก็เป็นหม่อมมีลูกเป็นถึงหม่อมราชวงศ์ นี่แกริอ่านเป็นสื่อให้คุณหญิงโสภิตยังบัดสีมากขึ้นอีก ไร้...สาเอ๊ย...แกคิดยังงี้ของแกละ”

“คุณศักดิ์เขาขอร้องฉัน เขาบอกว่าเขารักคุณหญิงโสภามาก อันที่จริงเขาก็ไม่ใช่คนเลวแะอะไรนี่จะป้า เขาเป็นผู้ดีตกยาก พ่อเป็นคุณหลวง แล้วตัวเขาก็เป็นข้าราชการด้วย”

“ผู้ดีตกยาก...เฮอะ...แกอย่าหลงลมเขาให้มากนักเลย สาเอ๊ย พ่อเป็นคุณหลวงกับคุณหญิงโสภานะสมกันแหละ เธอเป็นถึงลูกเจ้าลูกนาย ปู่ของเธอเป็นเสด็จในกรม แล้วก็ไอ้ที่ว่าเป็นข้าราชการนะ เสมียนดินโรงดินศาลมันก็เป็นข้าราชการเหมือนกัน หัวเด็ดตีนขาดป้าก็ไม่ยอมให้คุณหญิงโสภาเธอลดตัวลงไปเลือกกัลลากับนายสมศักดิ์”

(อิส. 2556 :138)

2.2 แบบเรื่องที่ 4 : ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ แม้อิสจะเป็นตัวแทนของกิเลส แต่ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ก็ได้สร้างบุคลิกแห่งการสู้ชีวิตไม่ยอมแพ้ต่อความโชคชะตา ช่วงชีวิตของอิสต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการถูกกดขี่ข่มเหงจากภริยาเอกและหม่อมคนก่อน ๆ ของท่านชาย หรือการที่อิสพาคุณหญิงโสภานีออกมาอยู่กับนายสมศักดิ์ ความยากลำบากนอกวังทำให้อิสต้องดิ้นรนหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของตนเอง คุณหญิงและนายสมศักดิ์ เธอพยายามทำงานทุกอย่างที่มีคนจ้างจนประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ แม้ว่าอิสจะมากด้วยต้นทุนหาคะแต่อิสก็เป็นอีกตัวแทนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการดิ้นรนสู้ชีวิตเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัวจนประสบความสำเร็จในที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อิสไม่ได้บอกคุณหญิงว่าตนคิดจะไปแสดงละครชาตรี เพราะถ้าคุณหญิงรู้คุณหญิงก็จะไม่ให้เล่น ละครชาตรีก็เหมือนกับลิเกนั่นแหละ ต้องเที่ยวแสดงเร่ร่อนในที่ต่างๆ ขึ้นชื่อว่าพวกแสดงเร่ร่อน ใครๆ เขาก็มักจะดูถูก แต่ที่ช่างเถอะ... คนอย่างอิสเป็นหม่อมขึ้นมาก็เพราะบังเอิญได้เป็น ‘เมีย’ เจ้า เชื้อแะอะไรก็ไม่มีความรู้อะไรสักอย่างก็ไม่ชำนาญ ถ้าไม่รำละคร ‘ขาย’ จะไปทำอะไรดีกว่านี้ อิสาทนเห็นเครื่องแต่งตัวของคุณหญิงหลุดไปที่ละชิ้น ๆ ไม่ได้ ถ้าถึงที่สุดงานหาไม่ได้เงินไม่มีจะทำอย่างไรกัน? อิสไม่ใช่คนผิวบาง มั่งมีศรีสุข กลัวนักเรื่องไม่มีจะกินไม่มีจะใช้ เมื่ออยู่ในวังก็สู้เก็บออมไว้ที่ละไฟทีละเฟื้องจนกระทั่งป้าเจิมแกล้งบอຍว่า เหนียวแน่น ไม่ให้กระเด็นสักอัฐสักผล

(อิส. 2556 :138)

รวิช่วงโชติ

รวิช่วงโชติ เป็นภาคต่อของเรื่องอีสาที่ดำเนินเรื่องในการคลี่คลายให้ลูกทั้งสองคนของอีสาซึ่งก็คือ รวิช่วงโชติกับโสภิตพิไล รู้ความจริงว่าแม่ผู้ให้กำเนิดของตนคือใคร เมื่อโสภิตเข้าไปอยู่กับหม่อมพริ้มในฐานะหลานนั้นเธอได้รักกับวิญญูและกำลังจะแต่งงานกัน ทำให้อีสาต้องออกมาเปิดเผยความจริงว่าโสภิตเป็นลูกของตน ซึ่งมีศักดิ์เป็นน้ำแท้ๆ ของวิญญูจึงแต่งงานกันไม่ได้ โสภิตเสียใจมากและประชดชีวิตด้วยการยอมตกลงเป็นอนุของท่านซึ่งมีอิทธิพลมากในขณะนั้น ทำให้ชายรวิและอีสาพยายามหาทางช่วยเหลือโสภิตกลับมา และเมื่อความวุ่นวายที่เกิดขึ้นทำให้ชีวิตของอีสากลับเข้ามาพัวพันใกล้ชิดกับชายรวิมากขึ้นเรื่อยๆ จนสุดท้ายความจริงก็เปิดเผยว่าชายรวิก็เป็นลูกอีกคนหนึ่งของอีสา เขาเสียใจเช่นกันแต่ก็พยายามทำใจยอมรับแม่ผู้ให้กำเนิด ชายรวิช่วยโสภิตออกมาได้และเล่าความจริงของเขาให้โสภิตฟัง จนกระทั่งหม่อมพริ้มสนใจ อีสาจึงกลับตัวกลับใจเพราะได้รับปากกับหม่อมพริ้มไว้ก่อนที่หม่อมพริ้มจะหมดลมหายใจว่าจะกลับตัวเพื่อรักษาหน้าตาของลูก

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องรวิช่วงโชติอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 4 : ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำปมความขัดแย้งในเรื่องที่คุณชายรวิช่วงโชติและคุณหญิงโสภิตพิไลเป็นลูกแท้ๆของอีสาแต่ถูกเก็บเป็นความลับเอาไว้มาใช้ในการดำเนินเรื่องต่อจากเรื่องอีสาเพื่อคลี่คลายปมที่ผู้แต่งได้ทิ้งเอาไว้ ซึ่งเมื่อความจริงถูกเปิดเผยทำให้คุณชายรวิและคุณหญิงโสภิตรู้สึกผิดหวังเสียใจและรับไม่ได้กับความจริงดังกล่าว โดยเฉพาะโสภิตที่เต็มไปด้วยทิฐิและความรังเกียจที่มีต่ออีสาซึ่งมากด้วยราคะและมีสัมพันธ์กับผู้ชายไม่ซ้ำหน้าเป็นทุนเดิมอยู่แล้วเมื่อรู้ว่าอีสาคือแม่ผู้ให้กำเนิดทำให้เธอไม่อาจทำใจยอมรับความจริงนั้นได้ ยิ่งเมื่อความจริงแพร่กระจายไป ทั้งคุณชายรวิและคุณหญิงโสภิตต่างก็ถูกกดดัน ดูถูกเหยียดหยามจากคนรอบข้างจากการเป็นลูกของอีสา แต่แล้วเหตุการณ์ก็ค่อยๆคลี่คลายขึ้น อีสาค่อยปรับเปลี่ยนตัวเอง แม่ลูกค่อยๆปรับตัวเข้าหากันได้ในที่สุด

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 4 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัวฐานะหรือชาติตระกูลทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา แบบเรื่องที่ 5 : ตัวละครเอกจมอยู่กับความเคียดแค้นชิงชังและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ตัวละครต้องปรับตัวและแบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องที่ 1 มาเป็นแบบเรื่องรองเพื่อช่วยเสริมให้แบบเรื่องหลักมีความสมจริงมากยิ่งขึ้น โดยได้กำหนดปมปัญหาให้แก่โสภิตที่รักอยู่กับวิญซึ่งเป็นหลานแท้ๆ ของเธอ แต่ด้วยความจริงที่โสภิตเป็นลูกสาวของอิสายังไม่ถูกเปิดเผย ทุกคนจึงไม่รู้ว่าทั้งสองเป็นน้ำหลานกัน จึงยินยอมให้ทั้งคู่ได้แต่งงานกัน เมื่อข่าวนี้แพร่ออกไปอิสายังไม่อาจทนอยู่ได้จึงได้ออกมาเปิดเผยความจริง เป็นเหตุให้โสภิตเสียใจอย่างหนักด้วยผิดหวังจากรักอย่างหนึ่งและด้วยความจริงที่ทำร้ายจิตใจเธออย่างหนึ่ง ความขัดแย้งนี้ช่วยให้ความชัดเจนที่ตัวละครจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ เด่นชัดยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“พี่เองก็เพิ่งรู้” เขาพูดเสียงต่ำ นุ่มนวล “โสภิต...น้องรัก”

น้องรัก!...เสียงนั้นผ่านหูโสภิตพิไลไป...เบาหวิว...น้องหรือ?

แล้ววิญเล่า?...เขากลับเป็นหลานของหล่อน...หลานแท้ ๆ ซึ่งไม่มีวันที่จะฝืนขนบธรรมเนียมความเป็นมนุษย์ แต่งงานกันได้ ทั้ง ๆ ที่เพาะบ่มความรักมานานจนสุกงอม...

วิญ...หล่อนรู้สึกเหมือนหัวใจกำลังจะหลุดปลิวไปจากร่าง มันเจ็บปวดวาบหวิว บอกไม่ถูก...

(รวิช่วงโชติ, 2556 :279)

2.2 แบบเรื่องที่ 5 : ตัวละครเอกจมอยู่กับความแค้นเคือง ชิงชังและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม หลังจากทีความจริงของโสภิตได้ถูกเปิดเผยออกมา ม.ล.ศรีฟ้า ได้นำแบบเรื่องที่ 5 มาช่วยเติมเต็มความเข้มข้นของนวนิยาย โดยการกำหนดให้โสภิตที่รังเกียจพฤติกรรมของอิสายู่แล้ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ความรักสลาย โสภิตจึงโทษว่าเป็นความผิดของอิสานั้นทำให้เธอโกรธแค้นแม่บังเกิดเกล้าและพยายามแก้แค้นด้วยการยอมเป็นอนุของท่านเพื่อให้แม่ของตนเจ็บปวด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“จั้น...ถ้าเราจะหาที่คุยกันให้เป็นไปรวดเร็วกว่านี้ คุณโสภิตคิดว่าจะไว้วางใจผมได้ไหม?”

“ทำไมล่ะคะ?” หล่อนย้อนถามเนือย ๆ

“ทำไมดิฉันถึงไว้วางใจท่านไม่ได้ ท่านเป็นถึงนายพล”

“ผมหมายถึงในแง่ของชายกับหญิง แต่ผมขอเอาเกียรติของทหาร เป็นประกันได้...เราจะคุยกันถึงเรื่องบางเรื่องที่เป็นผลดีแก่คุณเท่านั้น...ขอเน้นว่า จะไม่มีการล่วงเกินหรือบังคับอะไรคุณเลย”

“ไปสิ...ไปไหนก็ไป...หล่อนพร้อมแล้วที่จะขึ้นเขาลงห้วย...หรือแม้แต่ ตกเหว!...หล่อนกำลังเบื่อหน่ายชีวิต เบื่อหน่ายเนื้อตัวที่เกิดขึ้นเป็นหล่อน...

หล่อนนั่งเงียบ เพียงแต่พยักหน้าช้าๆ นัยน์ตาเหม่อลุ่มข้ามไหล่ นายพล สันทนาไปโดยปราศจากจุดหมาย...

อีสานันนั่งกระสับกระส่ายตลอดเวลา เหมือนมีกองไฟสุ่มอยู่ทั้งนอกร่าง ในกาย นัยน์ตาไม่ได้ละไปจากร่างของโสภิตพิไลกับนายพลสันทนา...ไม่รู้ว่าเขา พูดยอะไรกันบ้าง...

(รวิช่วงโชติ. 2556 :319)

2.3 แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ ตัวละครต้องปรับตัว ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณได้นำแบบเรื่องที่ 6 นี้มาเสริมให้แบบเรื่องหลักเกิดความ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น การที่โสภิตรู้ความจริงว่าตนเป็นเพียงลูกของทาสในเรือนที่ถึงแม้จะก้าวขึ้นมาเป็น หม่อมแต่ก็ไม่ได้ประพติดตัวให้เหมาะสมกับการเป็นหม่อมห้านั้น ทำให้โสภิตไม่อาจปรับตัวให้ เข้ากับความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ความภาคภูมิใจกับการเป็นหลานของหม่อมพริ้มหรือลูกสาวของ คุณหญิงโสภางค์ทลายลงไป เธอจึงทำตัวเองให้โดดเด่นด้วยการยอมเป็นอนุของทำนองนั้นเอง ดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

“โสเป็นฝ่ายเสนอเอง” โสภิตพิไลขัด

“ช่างเถอะละ คนเราเมื่อไม่ได้ความรัก ไม่ได้มีครอบครัวแวดล้อม ด้วยความรักความอบอุ่นอย่างที่เคยนั่น ก็ให้มันแวดล้อมด้วยความสบายทางกาย มีเงินทองใช้ฟุ่มเฟือย เป็นการแลกเปลี่ยนกัน”

เสียงหล่อนเนือยๆ

รวิช่วงโชติระบายลมหายใจยาว

“พี่ไม่อยากให้น้องคิดอย่างนั้นเลย โสภิต...ถึงยังงั้นเราก็เป็นสายเลือด ท่านพ่อ...รวิวาร...”

“ก็เท่านั้นเอง...” หล่อนแค้นหัวเราะเบาๆ

“เดี๋ยวนี้ผู้เป็นเมียน้อยคนใหญ่ คนโตไม่ได้หอรอกะ ถึงจะเป็นเมียน้อย คนก็ยังเกรงใจ!”

(รวิช่วงโชติ. 2556 :371)

2.4 แบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ
ม.ล.ศรีฟ้า ยังคงรักษาความเข้มข้นของนวนิยาย โดยได้แสดงให้เห็นถึงกิเลสของตัวละครใน
ลักษณะที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นอิสากลในกาม โสภิตที่ยึดติดในยศถาบรรดาศักดิ์ หลงมัวเมา
ในความรัก และเต็มไปด้วยไฟหึงหวง เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ร้อนอะไรเล่า จะเท่าร้อนในอกด้วยไฟหึงหวงกระพือโหมแผดเผา

หน้ามืด ดวงตามืด สติก็พลอยมืด หมดความหวนเกรงคิดหน้าคิดหลัง...

โสภิตพิไลตัดสินใจขอโดยสารรถยนต์ของเพื่อนไปโคราชด้วย หล่อน
ไม่ได้บอกใคร แม้แต่วีหังโชติ...

(วีหังโชติ. 2556 :244-245)

ครอบครัว(เดี่ยว)

ครอบครัว(เดี่ยว) เป็นเรื่องราวของอัปสร เด็กกำพร้าครอบครัวแตกแยก เกิดปมด้อย
เพราะแม่ไม่ยอมเปิดเผยว่าพ่อของตนเป็นใคร ต่อมาแม่ก็มาตายจาก เธอได้อาศัยอยู่กับยายและญาติ
พี่น้องเป็นครอบครัวใหญ่ แต่เธอกลับไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากสมาชิกในครอบครัวของเธอ
เลยแม้แต่เน้อย ซ้ำยังถูกบรรดาญาติพี่น้องดูถูกดูแคลนล้อเลียนกับการเป็นลูกไม่มีพ่อของเธอ อัปสร
จึงสร้างเกราะป้องกันตนเองด้วยการเป็นคนไม่ยอมคน โผงผางและสู้ชีวิต ต่อมาเธอถูกส่งไปอยู่กับ
ท่านพุดในวังสุนันทา เธอพยายามเรียนรู้ ปรับตัวและก้าวผ่านความน้อยเนื้อต่ำใจของตนเองจนกระทั่ง
เมื่อเธอโตขึ้นและได้แต่งงานกับพฤกษ์ เธอจึงพยายามสร้างครอบครัวของเธอให้สมบูรณ์แบบ ด้วยการ
สร้างบ้านในเนื้อที่หลายสิบไร่เพื่อให้ลูกหลานของเธอได้อยู่กันเป็นครอบครัวเดี่ยว แต่แล้วลูกๆ
ของเธอก็ค่อยๆ ออกไปสร้างครอบครัวของตัวเองตามยุคสมัยนิยม และเมื่อพฤกษ์จากไปอย่างสงบ
อัปสรยิ่งรู้สึกตัวเองล้มเหลวในชีวิต สุดท้ายตัวเองก็ไม่เหลือใคร

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องครอบครัว(เดี่ยว)อย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า ได้ใช้
แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 4 : ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต และ
พยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องที่ 4 มาเป็น
ปมความขัดแย้งและแบบเรื่องหลักในการดำเนินเรื่อง โดยได้นำความรู้สึกเก็บกด ความรู้สึกขาด
ความรักความอบอุ่นจากคนในครอบครัว และความน้อยเนื้อต่ำใจกับการเป็นลูกกำพร้าของอัปสร
ประกอบกับการถูกดูหมิ่นเหยียดหยามกลั่นแกล้งทำร้ายจากคนรอบข้างโดยเฉพาะญาติพี่น้อง ทำ
ให้อัปสรเป็นทุกข์และกดดันกับปัญหาต่างๆ ที่ต้องเผชิญ แต่อัปสรก็พยายามต่อสู้กับปัญหา
พยายามก้าวผ่านความน้อยเนื้อต่ำใจนั้นและพยายามทำตัวเองให้โดดเด่นเพื่อทดแทนความรู้สึกอัน
เป็นปมด้อยของตน

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 2 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานาและแบบเรื่องที่ 6: ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วตัวละครทำให้ต้องปรับตัวโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้เพิ่มภาวะกดดันให้แก่ตัวละครด้วยการให้อุปสรรคอยู่ในสถานะเช่นเดียวกับแม่ คือ คนที่ตัวเองรักมีคู่ครองก่อนที่จะรักกันอยู่แล้ว ดังนั้นพุกฤษและอัปสรจึงต้องพยายามฝ่าฟันอุปสรรคและก้าวผ่านความกดดันนั้น จนได้ครองรักกันในที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ก็ดิฉันอยากรู้...เพราะรู้สึกว่าคุณพุกฤษนี่เห็นแก่จะเข้าทำนองอิเหนา เสียแล้ว...ลูกใจได้คิดสืผิดนัก ไปพะวงหลงรักจินตะหรา...เฮ้อ...แล้วจะไปหาเจ้าที่ไหนสักพานางบุษบาหนีไปอยู่ด้วยกันละนี่”

อัปสรปล่อยให้สวาทสัพยอกหยอกเย้าโดยไม่ต่อความยาวสาวความยืด ออกไป ปุกนั้นไม่กล้าสื่อเรื่องนี้ แต่ปุก ‘เอาจริง’ มากกว่าสวาท จึงคาดคั้นถาม ขณะที่อยู่ด้วยกันสองคนโกสหูโกสตาสวาทกับสงบ

“ทำไมคุณหนูถึงไม่ไปเยี่ยมคุณพระลี้ก”

“ไปเยี่ยมเขาทำไมกัน หน้อยจะได้มีกันว่าเฮว่า พ่อเจ้าของผลอกก็ฉวย โอกาสเข้าใกล้สามีท่าน แออยากให้ฉันอับอายเขาริยังงิปุก แม่แวนะปากหวาน แต่ถ้าเขาอยากจะโขกอยากลับใครละก็ คนโดนโขกโดนลับละเป็นหมูบะช่อเลย ที่เดียวนะ อีอย่าง...ฉันไม่อยากจะไปเฝ้าบ่อนของใคร

(ครอบครัว(เดียว).2545 : 555)

2.2 แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ตัวละครต้องปรับตัว ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอัปสรมาใช้ในการดำเนินเรื่องเพื่อความเด่นชัดของแบบเรื่องหลักที่ตัวละครจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้อุปสรรคต้องเจอกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ทำให้เธอต้องปรับตัวอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการย้ายเข้าไปอยู่ในวังกับท่านพุด การสูญเสียท่านพุดและต้องระหกระเหินไปอยู่นอกวัง และการเผชิญกับเหตุการณ์สังครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น สิ่งเหล่านี้สร้างความกดดันให้กับอัปสรและพยายามก้าวผ่านความกดดันนั้น ทำให้แบบเรื่องหลักมีความโดดเด่นเพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อย่าโศกเศร้าสักเลย ปุกเอ๋ย...” อัปสรเตือนด้วยเสียงจริงจังขึ้น
 “นึกถึงการข้างหน้าดีกว่า ท่านป้าสินฯ เราสองคนจะไปอยู่กันที่ไหนก็ยัง
 ไม่รู้...”

“คุณหนูจะเป็นห่วงทำไม คุณหนูก็ไปอยู่กับคุณยายนะซี ส่วนอีนัน...คุณ
 ไหวเธออยู่ที่ไหนเธอก็คงเอาอีนันไปด้วย”

“ไปอยู่กับคุณยายได้ไง คุณยายอยู่วัด ผู้หญิงใครเขาไปเป็นลูกศิษย์วัด
 กันมั่ง...” อัปสรแอบถอนหายใจเบาๆ

“แกเองก็เถอะปุก ว่าจะไปอยู่กับพี่ไหว รู้แล้วเธอรว่าพี่ไหว น้ำหงบ พี่หวาด
 เขาจะไปอยู่กันที่ไหน วังก็ยังไม่ว่าจะเข้าไปอยู่ได้รีเปล่า ไปอยู่กับใคร ไหว พี่หวาด
 น้ำหงบ อยู่กับท่านองค์นวลมาแต่ยังเด็กๆ ด้วยกันทั้งนั้น ไม่เคยเห็นมีบ้านช่อง
 กับเขาสักหลัง”

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว).2545 : 178)

กนกกลายโบทัน

กนกกลายโบทัน เป็นเรื่องราวความรักของวิภาดาหญิงสาวชาวไทยที่มีฐานะร่ำรวย
 พ่อแม่ทำธุรกิจใหญ่โตและบังเอิญได้พบรักกับวสุหลินหนุ่มชาวจีนที่มีฐานะยากจนอันเนื่องมาจาก
 ฐานะเปียบในสังคมคอมมิวนิสต์ ความแตกต่างทางสังคมทำให้วสุหลินพยายามตัดใจจากวิภาดา
 ประกอบกับครอบครัวของวิภาดาไม่ยอมรับวสุหลิน จึงได้บังคับให้วิภาดาแต่งงานกับชฎิล วิภาดา
 ตกลงแต่งงานตามที่พ่อกับแม่บังคับเพื่อช่วยแก้ปัญหาธุรกิจของครอบครัว แต่วิภาดาได้สร้าง
 ข้อตกลงกับชฎิลว่าเธอจะเป็นภรรยาของชฎิลแต่ทางนิตินัยเท่านั้นจนกว่าชฎิลจะทำให้เธอรัก
 เธอถึงจะยอมเป็นภรรยาทางพฤตินัยด้วย วิภาดาพยายามพลิกฟื้นธุรกิจของครอบครัวเธอและ
 ครอบครัวชฎิลจนกลับมารุ่งเรืองอีกครั้ง จากนั้นเธอจึงตัดสินใจขอหย่ากับชฎิลและละทิ้งทุกอย่าง
 เพื่อไปแต่งงานกับวสุหลินและใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายในประเทศจีน

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องกนกกลายโบทันอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณได้
 ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้ง
 ทางด้านครอบครัว ฐานะหรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า
 มหาวรรณ ได้นำความแตกต่างของตัวละครเอกซึ่งก็คือวิภาดากับวสุหลินที่ต่างกันทั้งสังคม วิถีชีวิต
 ฐานะและชาติตระกูล มาใช้ในการดำเนินเรื่อง ความแตกต่างดังกล่าวทำให้ความรักของทั้งสองเกิด
 อุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคจากข้อห้ามหรือระเบียบของการปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ใน
 สมัยนั้น อุปสรรคจากกระษัตริย์ อุปสรรคจากการต่อต้านของครอบครัวรวมถึงอุปสรรคจากการที่

วิภาดาถูกจับจองโดยชฎิลเอาไว้ก่อนแล้ว แต่ด้วยรักที่มั่นคงของทั้งสองประกอบกับความฉลาดและความเสียสละของวิภาดา ทำให้ทั้งสองสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ และได้ครองรักกันที่สุดในที่สุด

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 1 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 3: ตัวละครเอกฉลาด รู้เท่าทันคน จึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 3: ตัวละครเอกฉลาด รู้เท่าทันคน จึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้คัดเลือกสายปมปัญหาทุกอย่างด้วยการกำหนดให้วิภาดาเป็นคนฉลาด อดทน มั่นในรัก และได้มอบหมายให้วิภาดาใช้ความฉลาดของตนในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ต้องเผชิญ โดยเฉพาะปัญหาความแตกต่างระหว่างเชอกับวสุหลิน และเธอก็สามารถสายปมขัดแย้งทุกอย่างจนได้สมหวังในรักในที่สุด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เกือบสามปีแล้วนะ น้องดา ดันรักน้องดาฉันขึ้นยากเหลือเกิน พี่จะอัดใจตายอยู่แล้ว”

“งั้นก็ให้ใกล้ตายเสียก่อน”

หล่อนล้อเลียนสนุกๆ อีก แล้วจึงพูดกับเขาอย่างจริงจังด้วยเสียงอ่อนโยน

“นึกว่าน้องดาเป็นน้องไปก่อนเถอะค่ะ ถึงอย่างไรก็มีกฎหมายบังคับให้เราผูกพันกัน ตอนนี้ขอให้พี่เป็นเพียงกฎหมายไปก่อน เพื่อเราเคยทำบุญร่วมกันมาจริงๆ อีกหน่อยดาคงใจอ่อนเอง”

ชฎิลไม่กล้าหักหาญ...ประการหนึ่ง เพราะเขาเป็นคนใจอ่อน จนกระทั่งกลัวความใจแข็งของวิภาดา อีกประการหนึ่ง ที่สำคัญคือ หล่อนมีบุญคุณกับเขา ช่วงระยะเวลาเกือบสามปี หล่อนอาศัยอิทธิพลของเพื่อนพ่อหล่อน บวกกับความสามารถของหล่อนเอง คุ้มกับการเงินซึ่งนายพลอิศร์กับญาตินักการเมืองของเขาทำเหลวแหลกเอาไว้ จนกระทั่งอยู่ในสถานะทรงตัวได้

(กนกฉาย โปต้น. 2556 :178)

เสริมฐาน

เสริมฐาน เป็นเรื่องราวของพัคเด็กสาวบ้านนอกที่เข้ามาเรียนเสริมสวยและตัดเสื้อในกรุงเทพฯ เธอหลงรักหนุ่มไฮโซรูปงามอย่างติตา ด้วยความแตกต่างทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชนชั้น การศึกษา ความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตทำให้ติตาไม่เคยสนใจพัคแม้จะรู้ว่าพัคแอบชอบตนเองอยู่ จนกระทั่งพัคขายที่ดินได้ในราคาหลายล้านบาท เธอพยายามปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อเข้าสู่สังคมผู้ดี เธอซื้อบ้าน รถและเครื่องใช้ต่างๆ ที่คนในสังคมชั้นสูงใช้จนติตาก็เริ่มสนใจเธอและ

ขอเธอแต่งงาน พัดตอบตกลงโดยไม่ฟังคำทัดทานของใครแต่ด้วยพื้นฐานทางสังคมที่แตกต่างกัน ประกอบกับคิดว่าไม่ได้แต่งงานกับพัดเพราะความรัก เมื่อเวลาผ่านไปเงินของพัดเริ่มหมดลง พัดได้รู้ความจริงว่าคิตาลักลอบมีสัมพันธ์กับปิยวรรณ เธอโกรธคิตาและปิยวรรณมาก เธออาละวาดจนคิตาขอเลิกและไปอยู่กับปิยวรรณแบบเปิดเผย แต่ก็มิได้หย่าขาดกันโดยนิตินัย พัดจึงหันเข้าหาภรรยานั้นและติดมันงอมแงม คิตาขอร้องให้เธอหย่าและแบ่งสินสมรสซึ่งเหลือเพียงบ้านกับเกสเลอรีเท่านั้น แต่พัดไม่ยอมทำตามเธอแค้นคิตาด้วยการนำสมบัติสองชิ้นสุดท้ายที่เหลืออยู่บริจาคให้กับมูลนิธิ ส่วนตัวเธอก็ไปเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยมีกิ่งแก้วคอยให้ความช่วยเหลือ

จากการวิเคราะห์นวนิยายเรื่องเศรษฐินีอย่างละเอียดพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก แบบเรื่องที่ 6 : ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็วทำให้ตัวละครต้องปรับตัว ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำความผกผันในชีวิตของพัดมาเป็นแบบเรื่องหลักในการดำเนินเรื่อง จากเด็กสาวบ้านนอกที่เรียนมาน้อยกลายเป็นเศรษฐินีล้านที่มีหน้ามีตาในสังคม เธอใช้เงินบำเรอความสุขและซื้อสิ่งที่เธอต้องการ เธอสมปรารถนาในความรักเพราะความเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างรวดเร็วนี้ แต่แล้วเพียงไม่กี่ปีเงินจำนวนหลายล้านที่เธอได้มาก็หมดลงจากที่เคยมีคนนับหน้าถือตาก็กลับมาเป็นที่ติฉินนินทาอีกครั้ง คนรักก็ตีตัวออกห่าง เกิดความบาดหมางระหว่างพี่น้อง ซึ่งการเปลี่ยนครั้งนี้ทำให้เธอไม่สามารถปรับตัวและใจให้ยอมรับได้เป็นเหตุให้เธอหันเข้าหาอบายมุขเพื่อคลายความเครียดแต่แล้วเธอก็ยังเป็นทุกข์ จนในที่สุดพัดต้องยอมรับกับคำว่าศูนย์อีกครั้ง

2. แบบเรื่องรอง ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ใช้แบบเรื่องรองในการดำเนินเรื่องทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูลทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา แบบเรื่องที่ 5 : ตัวละครเอกจมอยู่กับความเกลียดแค้น ชิงชังและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม และแบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แบบเรื่องที่ 1 : ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า ได้สร้างปมปัญหาในตอนต้นเรื่องก่อนที่จะเข้าสู่แบบเรื่องหลักด้วยการกำหนดให้พัดเด็กสาวบ้านนอกหลงรักหนุ่มรูปงามอย่างคิตา ด้วยความแตกต่างทั้งฐานะ การศึกษาและสังคม คิตาจึงไม่เคยสนใจพัด ส่วนพัดเองก็ทำได้แค่แอบมองอยู่ไกล ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เขาจำพัดได้เพราะว่าเขาอมมาทางพัดและยิ้มในหน้า พัดคิดว่าจะทำไม่รู้ไม่ชี้
อย่างกุลสตรีที่ดี คือถึงแม้จะเอาใจใส่บุรุษใดก็ต้องทำเป็นว่าไม่สนใจ แต่ก็อดมอง

ตามหลังไม่ได้ พัดเป็นเพียงแต่สาวน้อยอายุสิบเจ็ดสิบแปด ไม่ได้รับการอบรมศึกษา
มาอย่างสูงส่งอะไร ความเป็นผู้หญิงทำให้หล่อนนึกอิจฉาคุณปียวรรณ หล่อนเดิน
อยู่ตรงกลางระหว่างฝรั่งหนุ่มรูปงามกับคีตา ‘ของพัด’ พุดฝรั่งเสียงหงุหงุที่น่าฟัง

...

“คู่นี้สมกันคินะ ผู้ชายเป็นจิตรกร ผู้หญิงเป็นนางแบบ ผู้ชายเขาเปิดร้าน
แกลเลอรี่อยู่แถวสุขุมวิทใกล้ๆ ดูเหมือนจะซื้อคีตา”

(เศรษฐินี, 2555 : 26)

2.2 แบบเรื่องที่ 5 : ตัวละครเอกจมอยู่กับความเกลียดแค้น ขิงขังและพยายาม
แก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม หลังจากที่พัดถูกคีตาหักหลังและเริ่มยอมรับความจริงว่าคีตา
ไม่ได้รักเธอแต่เขาแต่งงานกับเธอเพราะเงินที่เธอได้มาจากการขายที่ได้ เมื่อรักมากก็แค้นมากพัดจึง
หาทางแก้แค้นคีตาและปียวรรณให้ได้รับความเจ็บปวดผิดหวังเหมือนที่เธอได้รับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พัดตัดสินใจเด็ดขาด

หล่อนต้องรีบทำก่อนที่จะเกิดความเสียหายตามวิสัยปูลุชน

พัดไม่ปฏิเสธหรอกว่า หล่อนทำด้วยความแค้น ทำให้มันสะใจ ยิ่งกว่าจะ

ทำด้วยกุศลจิตอย่างผู้บริจาคบางคน

...

“พัดแน่ใจอะ ไ้ที่แกลเลอรี่กับสตูดิโอเนะ มันเป็นของพัดคนเดียวนะ
เว้นแต่ที่บ้านสุขุมวิทเท่านั้น ยกให้เฉพาะบ้านสุขุมวิทไม่ดีกว่า”

“ยกให้หมด จะได้หมดเรื่องหมดราว ถ้าเก็บของพัดไว้ก็อาจเกิดฟ้องร้อง
กันขึ้นอีก ยกทำบุญให้หมด ดูซิว่าจะหน้าด้านปฏิเสธไหม ในเมื่อพัดเองยังยก
ส่วนของพัดให้”

...

คีตาแทบคลั่งจริงๆ ในตอนแรกเขานิ่งจ้องอยู่กับข่าวอันเกี่ยวกับตัวเขาและพัด

แล้วก็อยากเผดเสียงร้องออกมาด้วยความโกรธ

ปูลุชนกิเลสหนา ใครบ้างจะไม่เสียขายสมบัติอันเป็นของตน?

ทว่าคีตาก็ระงับเอาไว้ได้ เพียงแต่หน้าตาเผือดซีด

ปียวรรณก็เป็นเหมือนกับเขา หน้าหล่อนเผือดซีด แต่หล่อนก็เก็บกิริยา

เอาไว้ได้เช่นกัน

เพราะถูกอบรมสั่งสอนกันมาอย่างนี้...เป็นผู้ดี ย่อมไม่ไว้วางใจเหมือนไพร่

ทว่าดูเหมือนจะอบรมกันแต่เพียงกิริยามารยาท ให้ดูงดงามระรื่นตา
แต่เพียงภายนอกเท่านั้น

(เศรษฐินี. 2555 : 329-333)

2.3 แบบเรื่องที่ 7 : ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ
ม.ล.ศรีฟ้า ได้แบบเรื่องที่ตัวละครหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสมาใช้ในการดำเนินเรื่องเพื่อเติมเต็มแบบเรื่อง
หลักให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยที่พัดไม่สามารถควบคุมกิเลสของตนได้ โดยเฉพาะชีวิตหลังจากขายที่
ได้ เธอปล่อยให้กิเลสเข้าครอบงำ และปล่อยตัวปล่อยใจไปตามกิเลสจนชีวิตเธอต้องพบกับความ
ทุกข์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พัดซื้อของมากมาย หล่อนรู้ว่าคิตามีรสนิยมสูงและชอบใช้ของดี ๆ หล่อน
หนุนให้เขาซื้อเสื้อเชิ้ต รองเท้า และเครื่องใช้ของผู้ชายราคาแพงลิบลัวยี่ห้อหรู ๆ
จากฝรั่งเศส

เมื่อก่อนนี้พัดคงแทบซื้อ ถ้าได้ยืมว่าเสื้อเชิ้ตผู้ชายตัวละพันสองพัน
แต่เวลานี้หล่อนมีเงิน เลยทำให้ไม่รู้สึกระหนักใจกับราคาของมัน
มันเป็นของที่คนในสังคมชั้นสูงของเมืองไทยเขาใช้กัน ขึ้นทำเป็นตกใจ
กับราคา ประเดี้ยวหล่อนจะเซ!

ธรรมดาที่คิตาก็ใช้ของดี ๆ อยู่แล้ว ทั้งนาฬิกา เครื่องใช้ไฟฟ้าของเขาอันละ
เป็นพัน ๆ ถึงอย่างนั้น พัดก็ยังเห็นว่าไม่ดีพอ

หล่อนจ่ายเงินอย่างสนุกและอย่างเต็มใจจ่าย ซื้อของให้คิตาและให้ตัวเอง
คิตาแนะนำหล่อนหลายอย่างเรื่องรสนิยมในการใช้ของ

เรียบ...ง่าย...เก๋ และราคาแพงลิบลัว

รสนิยมของเศรษฐี ‘ผู้ดี’

(เศรษฐินี. 2555 : 198)

จากการวิเคราะห์แบบเรื่องนวนิยายที่ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำมาใช้ในการดำเนิน
เรื่องทั้งแบบเรื่องหลักและแบบเรื่องรอง สามารถสรุปและเรียงลำดับตามจำนวนความถี่ในการใช้
แบบเรื่องนวนิยายได้ดังนี้

1. แบบเรื่องหลัก

1.1 ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหา
จนประสบความสำเร็จ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำปมขัดแย้งที่ตัวละครจะต้องพบเจอในชีวิตมาใช้
เป็นหลักในการดำเนินเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวละครเองหรือจาก
การที่ตัวละครตัวอื่นเป็นผู้กระทำ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความคับข้องใจแก่ตัวละคร ทำให้ตัว

ละครพยายามต่อสู้กับความกดดันนั้นๆหรือพยายามคืนรนไขว่คว้า ผู้ชีวิตจนประสบความสำเร็จในที่สุด โดยได้ปรากฏในนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง คือ ปราสาทมืด กิ่งไม้ รวีช่วงโชติและครอบครัว(บ้านครัว(เดียว)

1.2 ตัวละครเอกจมอยู่กับความเครียดแค้น ชิงชังและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำความขัดแย้ง ความเครียดแค้นบาดหมางใจ และความอิจฉาริษยาของสองครอบครัวมาใช้เป็นหลักในการดำเนินเรื่อง โดยกำหนดให้ตัวละครโกรธเกลียดซึ่งกันและกันและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะอีกฝ่าย โดยไม่ยอมปล่อยวาง แต่แล้วลูกหลานของทั้งสองครอบครัวเกิดชอบพอรักใคร่กัน ทำให้ผลแห่งความแค้นของทั้งสองครอบครัวสร้างความทุกข์ทรมานให้แก่ลูกหลานของตน ซึ่งได้ปรากฏในนวนิยาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ขมิ้นกับปูนและริษยา

1.3 ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวของตัวละครเอกอย่างรวดเร็วทำให้ต้องปรับตัว ปรับตัว ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้กำหนดให้โชคชะตาของตัวละครที่เกิดความผกผันในชีวิตอย่างรวดเร็วโดยไม่ทันตั้งตัวทำให้ตัวละครต้องพยายามปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งตัวละครบางตัวสามารถปรับตัวได้ ประคองชีวิตตนเองให้อยู่กับความเปลี่ยนแปลงจนเกิดความเคยชินแต่กับตัวละครบางตัวกลับปรับตัวเองไม่ได้ ทำให้ชีวิตต้องเผชิญกับปัญหาอื่น ๆ ตามมา ซึ่งได้ปรากฏในนวนิยาย จำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย คอนโดมิเนียมและเศรษฐินี

1.4 ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำความแตกต่างของตัวละครเอก ไม่ว่าจะเป็นฐานะ ครอบครัว การศึกษา ความเป็นอยู่ ฯลฯ มาใช้เป็นปมขัดแย้ง โดยที่กำหนดให้ตัวละครทั้งสองรักกันแต่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคของความต่างจนได้ครองรักกันที่สุดในที่สุดโดยได้ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง กนกกลายใบดั้น

1.5 ตัวละครเอกหลงมัวเมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องนวนิยายที่สะท้อนออกมาจากชีวิตมนุษย์ในสังคม ที่ไม่อาจยับยั้งกิเลสได้มาเป็นหลักในการดำเนินเรื่อง โดยกำหนดให้ตัวละครเอกหลงมัวเมาในกิเลสราคะและปล่อยตัวปล่อยใจไปกับกิเลสนั้นจนชีวิตของตนเองต้องพบเจอแต่ความวุ่นวายและความทุกข์ โดยได้ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง อีสา

2. แบบเรื่องรอง

2.1 ความแตกต่างหรือความขัดแย้งของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ สภาพสังคมที่แตกต่างก่อให้เกิดความขัดแย้งจนกลายเป็นปัญหาลูกหลานต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า

มหาวรรณ ได้นำปมความขัดแย้งทางสังคมของตัวละครเอกในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต ของตัวละครเอกมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง ซึ่งความแตกต่างของตัวละครเอก ทั้งทางด้านครอบครัว ฐานะ หรือชาติตระกูล ทำให้ตัวละครต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ นานานี้ได้ปรากฏในนวนิยาย จำนวน 8 เรื่อง ประกอบด้วย ปราสาทมิด ขมื่นกับปุ่น รัชยา คอนโดมิเนียม อีสา ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว) รวีช่วงโชติ และเศรษฐินี

2.2 ตัวละครเอกอ่อนแอถูกทำร้ายถูกกลั่นแกล้ง ความโดดเด่นของนวนิยายไทย อย่างหนึ่งคือการที่ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ อันเกิดจากการกลั่นแกล้ง ทำร้าย หรือขัดขวางของตัวละครอีกหรือครอบครัวของฝ่ายพระเอกหรือนางเอกที่ไม่ยอมรับคนรักของลูก รวมถึงบุคคลใกล้ชิดที่ต้องการผลประโยชน์จากตัวละครเอก ทำให้ตัวละครเอกต้องพบกับความยุ่งยากหรือต้องฝ่าฟันอุปสรรคหรือปัญหาก่อนที่จะพบกับความสุขสมหวังในตอนจบ จากการศึกษากลุ่มเป้าหมายพบว่า ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องนวนิยายในลักษณะนี้มาใช้เป็นแนวทางในการแต่ง ซึ่งปรากฏชัดในนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ปราสาทมิด ขมื่นกับปุ่น รัชยาและกิ่งไผ่

2.3 ตัวละครเอกฉลาดรู้เท่าทันคนจึงสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ม.ล.ศรีฟ้า ได้กำหนดให้บุคลิกของตัวละครเอกมีความฉลาด มีไหวพริบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและคนที่ตนเองรักให้สามารถผ่านพ้นปัญหาและวิกฤตชีวิตไปได้ด้วยดี อีกทั้งตัวละครยังมีคุณธรรมยึดมั่นในความถูกต้องและไม่ยอมโอนอ่อนหรือยอมแพ้ให้กับความชั่วร้ายหรือการถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งปวง โดยแบบเรื่องในลักษณะนี้ได้ปรากฏชัดในนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง คือ ปราสาทมิด กิ่งไผ่ คอนโดมิเนียมและกนกกลายใบดั้น

2.4 ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัวของตัวละครเอกอย่างรวดเร็วทำให้ต้องปรับตัว ช่วงชีวิตของคนเราตั้งแต่เกิดจนตายย่อมพบเจอกับความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่หลากหลาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยตรงกับวิถีชีวิตของตนเองหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เรา ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้มนุษย์พยายามปรับเปลี่ยนตนเองตามวิถีโลก บางคนสามารถใช้ชีวิตบนความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขในขณะที่บางคนกลับทุกข์ทรมานกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องอันเกิดขึ้นในชีวิตจริงมาใช้ในการดำเนินเรื่อง ซึ่งปรากฏในนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง คือ กิ่งไผ่ ขมื่นกับปุ่น รวีช่วงโชติและครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว)

2.5 ตัวละครเอกหลงใหลมาติดอยู่กับกิเลสจนนำพาชีวิตสู่หายนะ กิเลสเป็นเงาตามตัวที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด การอบรมบ่มเพาะ การศึกษา ค่านิยมในสังคม ตลอดจนมโนธรรมในจิตใจจะเป็นตัวกล่อมเกลากดทับกิเลสของมนุษย์เอาไว้ ซึ่งทำให้มนุษย์เรามีความสามารถในการ

ยั่วยุถึงเลสได้ต่างกัน ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำแบบเรื่องนวนิยายที่สะท้อนออกมาจากชีวิตมนุษย์ในสังคมในรูปแบบนี้มาใช้ในการดำเนินเรื่อง ซึ่งได้ปรากฏในนวนิยาย จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ รัชยา คอนโดมิเนียม รวีช่วงโชติ และเศรษฐินี

2.6 ตัวละครเอกจมอยู่กับความเกลียดแค้น ซึ่งขัดและพยายามแก้แค้นหรือเอาชนะฝ่ายตรงข้าม ลักษณะการดำเนินเรื่องในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ที่มีความน่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่ง คือการนำแบบเรื่องนวนิยายที่ตัวละครเอกจมอยู่กับความเกลียดแค้น ซึ่งขัด อาฆาตพยาบาทและพยายามทำทุกอย่างเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามหรือทำให้อีกฝ่ายรู้สึกเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน มาใช้ในการดำเนินเรื่อง ซึ่งปรากฏในนวนิยาย จำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย รวีช่วงโชติ และเศรษฐินี

2.7 ตัวละครเอกต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิต และพยายามต่อสู้กับปัญหาจนประสบความสำเร็จ แบบเรื่องที่ปรากฏชัดในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ อีกรูปแบบหนึ่งก็คือลักษณะของตัวละครผู้ชีวิตจนประสบความสำเร็จ โดยผู้แต่งจะกำหนดให้ตัวละครต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ เช่น สภาพครอบครัวแตกแยก เป็นเด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้งขาดความอบอุ่น ฐานะยากจน หรือสภาพปัญหาที่ตัวละครถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกกดขี่ข่มเหง จนตัวละครต้องพยายามต่อสู้กับสภาวะการณ์ที่บีบคั้นนั้นหรือพยายามดิ้นรนไขว่คว้าว่า ผู้ชีวิต จนสามารถก้าวผ่านจุดวิกฤตหรือประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ซึ่งลักษณะแบบเรื่องนี้ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง อีสา

ตอนที่ 2 รูปแบบการแสดงออกพฤติกรรมด้านมืดและสาเหตุแห่งพฤติกรรมของตัวละครเอกในนวนิยาย ของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ

พฤติกรรมด้านมืดเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด ดังนั้นมนุษย์เราจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงการแสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบต่าง ๆ ได้ บางคนสามารถบังคับการแสดงออกของพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี แต่ในขณะที่บางคนไม่สามารถเก็บกดพฤติกรรมด้านมืดเอาไว้ได้โดยพฤติกรรมด้านมืดจึงปรากฏสู่สังคมอย่างชัดเจน ตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ก็เช่นเดียวกันกับมนุษย์โดยทั่วไป ที่แม้จะพยายามเก็บงำซ่อนเร้นพฤติกรรมด้านมืดของตนเองไว้ให้ลึกที่สุดเท่าที่จะทำได้แล้วก็ตาม แต่สุดท้ายเมื่อสถานการณ์ภายนอกบีบบังคับ ตัวละครเอกในนวนิยายก็แสดงพฤติกรรมด้านมืดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจากการวิเคราะห์นวนิยายกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 เรื่อง โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีจิตวิทยา สามารถสรุปรูปแบบการแสดงออกพฤติกรรมด้านมืดและสาเหตุแห่งพฤติกรรมของตัวละครเอกในนวนิยาย ของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ดังนี้

1. รูปแบบการแสดงออกพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอก

1.1 การเก็บกด ปกปิดความรู้สึก ตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ มักจะมีพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบของการเก็บกดอารมณ์รุนแรง หรือความรู้สึกไม่สบายใจ ความคับข้องใจ รวมถึงความรู้สึกรัก โกรธเกลียด โดยพยายามปกปิดความรู้สึกที่แท้จริง เหล่านี้เอาไว้ภายใต้สีหน้าเรียบเฉย ในเรื่องนี้ กิติกร มีทรัพย์ (2554 : 117) ได้กล่าวว่าการเก็บกด ตามทฤษฎีของซิกมันด์ فروยด์จะปรากฏในลักษณะของกดทับความรู้สึกไม่สบายใจหรือความรู้สึก ผิดหวัง ความคับข้องใจไว้ในจิตใต้สำนึกจนกระทั่งลืมกลไกป้องกันตัว ซึ่งการเก็บกดเป็นกลไกทาง จิตที่อันตรายและแก้ไขยากมากเพราะถ้าเก็บกดความรู้สึกไว้มากจะมีความวิตกกังวลใจมากและอาจ เป็นโรคประสาทได้ นอกจากนี้ สติติ วงศ์สุวรรณ (2551 : 66) ได้กล่าวถึงความเก็บกดตามทฤษฎี ของคาร์ล จุงว่าบุคลิกภาพของคนประเภทที่มีอารมณ์รุนแรงแต่เก็บกดไว้มากจะเป็นคนที่มี บุคลิกภาพแบบอินโทรเวิร์ท ชนิดมีความรู้สึกเป็นตัวนำ ซึ่งได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 10 ตัว ได้แก่ ม.จ.หญิงอุมารังษีและภะรด (ปราสาทมิด) ม.ร.ว.หริพันธุ์ (ริษยา) ม.ร.ว.กำจรศักดิ์และม.ร.ว. แก้วกัญญา (กิ่งไผ่) ม.ร.ว.รวีช่วงโชติ (รวีช่วงโชติ) วุฒุลิน (กนกกลายโบทัน) อัสพรและไสว (ครอบครัวเดียว) และคิตา (เศรษฐินี) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ม.ร.ว.แก้วกัญญา หรือ คุณเพื่อง

“ก็ทำตัวให้มันง่ายขึ้นเสียบ้างซี อย่าให้มันยากเย็นนัก ไอ้ที่มันหงุดหงิดๆ ถื่อนถื่อนนี่ มันจะได้หายไปเสียบ้าง”

คุณเพื่องโกรธจนผิวหน้าเป็นสีคล้ำลง แต่ก็พยายามสะกดเอาไว้ให้อยู่ แต่ภายในตามความเคยชิน....

(กิ่งไผ่. 2552 :328)

คิตา คุณมาร

คิตาแทบคลั่งจริงๆ ในตอนแรกเขานิ่งจ้องอยู่กับข่าวอันเกี่ยวกับตัวเขาและพัต

แล้วก็อยากแผดเสียงร้องออกมาด้วยความโกรธ

ปูลูชนกิเลสหนา ใครบ้างจะไม่เสียขายสมบัติอันเป็นของตน?

ทว่าคิตาก็ระงับเอาไว้ได้ เพียงแต่หน้าตาเหือดซีด

...

เพราะถูกอบรมสั่งสอนกันมาอย่างนี้...เป็นผู้ดี ย่อมไม่โว้ยวายเหมือนไพร่!

ทว่าดูเหมือนจะอบรมกันแต่เพียงกิริยามารยาท ให้ดูงดงามระริบระราแต่เพียง ภายนอกเท่านั้น

(เศรษฐินี.2555 : 332-333)

1.2 การปิดกั้นตัวเอง เก็บตัว ดึงตัวเองออกจากสังคมการแสดงออกของตัวละครในรูปแบบนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นลักษณะของการแยกตัวออกจากสังคม เก็บตัวอยู่แต่ในห้อง ชอบคิดและสนใจแต่เรื่องของตัวเอง และปรับตัวเข้าหาสังคมได้ค่อนข้างยาก ซึ่งการแสดงพฤติกรรมในรูปแบบนี้ ได้ตรงกับทฤษฎีของนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่าน ดังที่ สติติ วงศ์สุวรรณ (2551 : 115) ได้กล่าวถึงความคิดของฟรอยด์เกี่ยวกับการแยกตัวว่าเป็นกลวิธีปกป้องกันตนเองซึ่งจิตได้สำนึกสร้างขึ้นโดยการแยกตัวออกจากสถานการณ์ที่คับข้องใจมาอยู่เพียงลำพัง หรือที่ สติติ วงศ์สุวรรณ (2551 : 61) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของมนุษย์ตามทฤษฎีของ คาร์ล จุง ว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพประเภทเก็บตัวมักจะชอบอยู่คนเดียว แยกตัวออกจากสังคม ชอบเก็บความทุกข์ไว้กับตนเอง อีกทั้ง แสงสุรีย์ สำอางกุล (2534 : 75) ยังได้กล่าวถึงความคิดของคาร์เรนฮอร์นบาย บุคคลประเภทนี้มักจะแสดงพฤติกรรมเฉยเมย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ซึ่งพฤติกรรมปิดกั้นตัวเอง เก็บตัวและดึงตัวเองออกจากสังคมนี้ได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 8 ตัว ได้แก่ ม.จ.หญิงอุมารังษีและภะรด (ปราสาทมิด) พระยาอภิบาลบำรุงและปัทมา (ขมิ้นกับปูน) หม่อมสุธีและม.ร.ว.หริพันธุ์ (ริษยา) กรรเจียก (คอนโดมิเนียม) และม.ร.ว.โสภิตพิไล (รวีช่วงโชติ) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ม.ร.ว.โสภิตพิไล รวีวาร

“หนูซังกาแฟให้แล้วค่ะ พี่โสภิต”

“ขอบใจค่ะ” เสียงน้อย ๆ ไม่มีชีวิตชีวาอย่างใดก็อย่างนั้น ตั้งแต่มาอยู่ที่นี้โสภิตพิไลไม่เคยลงข้างล่างออกไปไหน ตลอดวัน หล่อนจะหมกตัวอยู่ในห้อง จะออกมาจากห้องก็ตอนกินอาหารวันละสองมื้อ เช้าและเย็น

...

โสภิตพิไลออกมานั่งดื่มกาแฟ เล็มขนมปังเปล่าเฝิบ ๆ นัยน์ตาลุ่่นเหม่อมองออกไปลอย ๆ...เป็นเช่นนี้มากกว่าเดือนแล้วตั้งแต่มาอยู่ที่นี้

หล่อนไม่ยอมพบปะใครเลย แม้แต่รวีช่วงโชติ และปรมัตถ์

(รวีช่วงโชติ. 2556 :308)

ปัทมาธรรมรักษ์

...ปัทมาเคยใช้ความพยายามตามสามีเข้าร่วมสมาคมในหมู่ญาติพี่น้องเขา แต่หล่อนกลับมีความรู้สึกลัวหล่อนเป็นเสมือนคนแปลกหน้าอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าพี่น้องบางคนของชนาเช่นทานตะวัน เช่นอาทํานองจะพยายามเอาใจหล่อน ปัทมาเข้ากับเขาไม่ได้พูดกับเขาไม่เข้าใจ โดยเฉพาะในบางครั้งหล่อนจะต้องทนฟังบิดา

และญาติพี่น้องของเขาพูดจาก้าวร้าวและหัวเราะเยาะปู้พ่อและอา ๆ ของหล่อน
อย่างขบขัน

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 : 135)

1.3 การหลีกเลี่ยงปัญหา ไม่ยอมรับความจริง พฤติกรรมด้านนี้มีรูปแบบนี้ปรากฏ
ในลักษณะของการที่ตัวละครไม่กล้าเผชิญกับปัญหาหลีกเลี่ยงความจริงและไม่สามารถยอมรับ
เรื่องราวที่เกิดขึ้นซึ่งขัดแย้งต่อความรู้สึกของตนเองได้ ซึ่ง แสงสุริย์ ลำปางกุล (2534 : 70-75)
ได้กล่าวถึงแนวคิดของ คาร์เรนฮอร์นบาย ว่าเมื่อบุคคลต้องเผชิญปัญหาเรื่องไม่ได้รับความอบอุ่น
ทางใจและรู้สึกเกลียดแค้นชิงชังต่อโลก เขาจะแสดงวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในที่นี้ตัวละครเอก
ในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณได้แสดงออกมาด้วยการหนีปัญหา โดยฮอร์นบาย ได้จัดให้อยู่
ในบุคคลประเภทหนี (Moving Away) โดยได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ ม.จ.หญิง
อุมารังษี(ปราสาทมิด) พระยาอภิบาลบำรุง (ขมื่นกับปุ่น) กรรเจียก (คอนโดมิเนียม) และม.ร.ว.โสภิต
พิไล (รวีช่วงโชติ) ดังตัวอย่างในตัวละครต่อไปนี้

ม.จ.หญิงอุมารังษีอิสรา

...หญิงเกิดถกเถียงกับแม่อย่างรุนแรงเกี่ยวกับนายเม้ง พี่ชายเห็นสมควรหรือคะ
ที่เราจะได้พ่อเลี้ยงเป็นเงินหาสกุลมิได้แบบนี้ หญิงทนไม่ไหว ทนเห็นผู้ที่จะมาแทน
ตำแหน่งเสด็จพ่อแม่แต่ตัว ‘ร’ ก็ยังไม่ชัด หญิงทนไม่ได้ มีหน้าซ้ำแฉวงทำให้อยู่โต
จะเลี้ยงดูหญิงและพี่ชาย คอยเถอะ! ลูกของเสด็จพ่อจะไม่ยอมให้คนอย่างนายเม้ง
แซ่กิม มาล่ำเล็บบุญคุณได้เป็นอันขาด พี่ชายอย่าคิดว่าหญิงถือตัวถือศักดิ์หรือหยิ่ง
ยโสเกินไปนะคะ ถ้าหญิงจะเป็นหนี้บุญคุณคนอื่นหญิงคิดว่าหญิงอาจรับได้ แต่
สำหรับนายเม้ง ผู้มีหน้าซ้ำแฉวงโต่งหญิงวางปุ่นว่าที่พ่อเลี้ยงอยู่เสมอ หญิงทนไม่ไหว
...

บางทีหญิงอาจจะไปทำงานบ้านนอก เพราะไม่อยากเห็นแม่มีชีวิตใหม่
กับนายเม้งมันขมขื่นทรมานใจอย่างบอกไม่ถูก...

(ปราสาทมิด. 2552 : 11-12)

กรรเจียก

“ตั้งแต่มาอยู่ที่นี้ อิจฉาว่าคุณนายไม่ค่อยแข็งแรงเท่าไร สู้ตอนอยู่ที่โน่นที่
เก่าไม่ได้ พูดก็พูดเถอะที่นั่นมันไม่มีต้นหมากรากไม้ให้หายใจ อยู่โน่นคุณนายท่านยัง
ปลูกต้นไม้ต้นไร้เล่น ยังได้เดินท้อมๆ อยู่กับดินกับหญ้าทุกวัน”

กรเจียกเองก็ออกจะเห็นด้วยกับนางวันดี แต่ไม่อยากฟังน้ำวันดีพูด เพราะ
เท่ากับหล่อนยอมรับว่าหล่อนเป็นคนพาคุณย่ามาให้คุณย่าไม่สบาย จึงตัดบทว่า
“ก็มาอยู่แล้วนี่น้ำ ทำงได้ละ...ฉันจะไปละนะ ประเดี๋ยวคุณป้าแจ่มก็คงมา
หอรอก”

(คอน โคมิเนียม. 2555 :287)

1.4 การเสแสร้งแกล้งทำ การแสดงพฤติกรรมด้านมีดของตัวละครเอกบางตัวมักจะ
ปรากฏพฤติกรรมเสแสร้งแกล้งทำ โดยการแสดงพฤติกรรมหน้าไหว้หลังหลอก แกล้งพูดดีทำดีกับ
คนที่ตนเองเกลียดหรือผู้ที่มีประโยชน์ต่อตนเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ รวมถึง
การพยายามเลียนแบบพฤติกรรมของคนในสังคมเพื่อให้ตัวเองเป็นที่ยอมรับ พฤติกรรมเหล่านี้
ตรงกับกลวิธีปกป้องกันตนเองอันเกิดจากความต้องการของ อิด ภายใต้จิตสำนึก ตามทฤษฎีของฟรอยด์
ซึ่ง สติต วงศ์สวรรค์ (2551:115) ได้กล่าวถึงความคิดนี้ว่าเป็นการแสดงปฏิกิริยาตรงข้ามกับความปรารถนา
ที่แท้จริงและเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพที่อ่อนแอ เพราะบุคคลนั้นอยู่ในโลกของการหลอกลวงตนเอง
และหลอกผู้อื่นเสมือนอยู่ในโลกมายาตลอดเวลา สภาพเช่นนี้เป็นภัยต่อสุขภาพจิตเป็นอย่างยิ่ง
นอกจากนี้ แสงสุริย์ ลำอาจกุล (2534 : 75) ยังได้กล่าวถึงทฤษฎีของ คาร์เรน ฮอร์นาย ว่าการแสดง
พฤติกรรมตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง โดยการหันเข้าหา ฟินอบพิทา เอาอกเอาใจผู้อื่นอยู่เสมอ
แท้จริงแล้วอาจซ่อนความรู้สึกเกลียดแค้นชิงชังไว้ในส่วนลึกของจิตใจ อันเป็นวิธีการคลายความคับ
ข้องใจเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหา ซึ่งได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 6 ตัว ได้แก่ มิสเตอร์
จอห์น ลี (กิ่งไผ่) บุญทริก (คอน โคมิเนียม) ม.ร.ว.รวิช่วงโชติ (รวิช่วงโชติ) พฤกษ์ (ครอบครัว
ครัวเดียว) พัดและกิดา (เศรษฐินี) ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

บุญทริก

“เศรษฐีกับยากจนต่างกันทุกกรณี แม้เจ็บก็ไม่มีสิทธิ์จะเจ็บเหมือนกัน
พี่พัตรก็รู้ว่าเกมการเงินเป็นล้านๆ แต่แย่มาก ไม่มีความอดทนเอาเสียเลย ถ้าแกล้งหา
อ้ออกับพี่พัตร เหมือนแก้อ้อหมอนุติศพี่พัตรก็สบาย”

“สบายยังงี้ จีบอาจารย์เธอนะเธอะ พี่ไม่ชอบผู้หญิงแบบนี้ จะว่าไม่มี
ความอดทนก็ยอมรับ”

“จิบจริงๆ ที่ไหนล่ะ ให้แกหรือคุณย่าของแกชอบพี่พัตร ยังไงๆ พี่พัตรจะ
ได้กูเงินแก คุณแม่น่ะอยากกูเกมการลงทุนทำอะไรๆ แต่แกไม่ยอมเอาด้วยสักอย่าง

(คอน โคมิเนียม. 2555 :230-231)

พฤษ

“คุณรักคุณแวนเธอร์คะ”

“ถามอะไรอย่างนั้น ไม่รักฉันจะแต่งงานด้วยสิ”

“ฉันอินขอลถามอีกหน่อยเถิดค่ะว่า ถ้าหากคุณแวนเธอไม่ใช่น้องสาว

คุณจำรูญ คุณพะลึงจะรักจะแต่งงานกับเธอไหมล่ะคะ”

ปุกถามพิกล หากเป็นคนอื่นถามพฤษก็จะอดจนไม่ได้ แต่นี่คนถาม
เสมอแค่ปุก คงจะถามไปอย่างนั้นเอง ความหมายเห็นจะไม่ถึงกับตั้งใจดูหมิ่นถั่นแคลน
อะไรนัก

ทว่าก็เป็นคำถามที่สะดุดใจให้ชะงักงันไปเหมือนกัน... เพราะคำถามนี้
เขาไม่เคยถามตัวเองมาก่อนเลย

เมื่อโดนปุกถามเข้า พฤษก็ยังตอบตัวเองไม่ได้หรืออีกนัยหนึ่งไม่กล้าตอบ...

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว). 2545 : 379)

1.5 การก้าวร้าวรุนแรง ดูร้าย จิตใต้สำนึกที่รุนแรงของตัวละครเอกแต่ละเรื่องมักจะ
แสดงความพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงออกมาเสมอ โดยแสดงออกมาในหลายรูปแบบบางคนแสดง
ออกมาโดยการทุบตี ทำร้ายผู้ที่อ่อนแอกว่าหรือคนที่ไม่มีทางสู้ บางคนทำร้ายตัวเอง บางคนทำลาย
ข้าวของหรือบางคนก็เพียงแค่แสดงสีหน้าท่าทางโกรธแค้นเท่านั้น ซึ่งกิตติกร มีทรัพย์ (2554 : 86)
ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเช่นนี้เกิดจากสัญชาตญาณมัจฉา (Death Instinct) ตามแนวความคิดของ
ซิกมันด์ฟรอยด์ โดยลักษณะที่เด่นชัดของสัญชาตญาณนี้คือแรงกระตุ้นให้ก้าวร้าว ทำลาย ส่วน
สถิต วงศ์สวรรค์ (2551 : 68-69) กล่าวถึงความคิดของ แชนส์ ไอแซกส์ ว่าบุคคลผู้มีพฤติกรรม
เช่นนี้ เป็นผู้มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผยอย่างห้วนเหว Unstableextravert แบบเกรี้ยวกราว (Choleric)
คือมักจะแสดงความก้าวร้าวออกมาเสมอ ทางด้าน แสงสุรีย์ ลำอานกุล (2534 : 21) ได้กล่าวถึง
แนวความคิดของ อัลเฟรด แอดเลอร์ ว่าพฤติกรรมในรูปแบบนี้เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว
โดยเฉพาะเด็กที่ถูกเกลียดชัง (Hated Child) เขาจะรู้สึกว่าเป็นศัตรูต่อเขา เขาจึงจำเป็นต้อง
เป็นศัตรูต่อโลกโดยที่เด็กมีเจตคติว่าทุกคนไม่ชอบตน ดังนั้นตนจึงต้องต่อสู้ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มา
ซึ่งสิทธิต่าง ๆ ตลอดจนความสำเร็จในการแก้แค้น แม้ไม่ได้ต่อสู้ด้วยกำลังกายก็เอานโยบายเข้าว่า
นอกจากนี้ แสงสุรีย์ ลำอานกุล (2534 : 75) ยังได้กล่าวถึง ทฤษฎีของฮอว์นีย์ ว่าบุคลิกภาพ
ประเภทนี้เป็นลักษณะของบุคคลประเภทผู้ ซึ่งจะแสดงออกมาเมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ซึ่งจากการ
วิเคราะห์พบว่าพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ดูร้าย ได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 14 ตัว ได้แก่
พระยาอภิบาลบำรุงปัทมาและปวีณา(ขมื่นกับปุ่น) หม่อมสุทธิ (ริษยา) มิสเตอร์จอห์น ลิม.ร.ว.กำจรศักดิ์
และม.ร.ว.แก้วกัญญา (กิ่งไผ่) อีสาและสมศักดิ์ (อีสา) ม.ร.ว.โสภิตพิไล (รวีช่วงโชติ) อัปสรและ

ไสว (ครอบครัวเดียว) ม.ร.ว.ชลธิทอง (กนกถายโบทัน) และพัค (เศรษฐินี) ดังที่ได้ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

พระยาภิบาลบำรุง

ใบหน้าของพระยาภิบาลฯ เป็นสีม่วงคล้ำด้วยโทสะและอารมณ์ร้าย พระยาภิบาลฯ กระชากตัวหลานสาวให้ยืนขึ้นอย่างไม่ปราณีปราศรัยฟาดฝ่ามือลงไปบนหน้าของปัทมาสองสามที่ซ่อนๆ เสียงปัทมาหวีดร้องโหยหวน เลือดไหลทะลักมาจากปากและจมูกอย่างน่าเวทนา หล่อนทรุดลงไปหมอบอยู่กับพื้น พอพระยาภิบาลฯเงื้อเท้า ริดาทังสามก็โผล่เข้ามาพร้อมๆ กัน...

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 :85-86)

หม่อมชูลี งามพงค์ ณ อุชยา

หม่อมชูลีขัดขึ้นเสียดก่อนด้วยเสียงเสียดขาด

“แค่นี้ก็ใจแตก จนต้องกลืนหัวลงโทษกันแล้ว ที่ต้องให้ออกจากโรงเรียนนะ เพราะอะไรล่ะ?”

“กลืนหัว...”

เสียงของ ม.ร.ว.หริพันธุ์แสดงความประหลาดใจ ดวงตาของเขามองดูมารดา แล้วก็น้องสาว หม่อมชูลีกล่าวต่อไปด้วยเสียงเดิมว่า

“แม่ใช้ให้แม่บอกกลืน ถามเขาดูซิว่ามันเรื่องอะไร หล่อนอยากให้ออก คุณพี่เขาไหมเล่าละ แม่รรตึกา ว่ามันเนื่องมาจากเรื่องอะไร?”

(ริษยา. 2553 :96)

1.6 ความเห็นแก่ตัว ตัวละครเอกส่วนใหญ่ในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ มักจะแสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบเห็นแก่ตัวอยู่บ่อยครั้ง โดยตัวละครมักจะแสดงออกมาในลักษณะของการไม่มีน้ำใจ การคดโกง การข่มขู่ และการพยายามทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตน ไม่ว่าวิธีการนั้นจะถูกต้องตามครรลองครองธรรมหรือไม่ ความเห็นแก่ตัวนี้ สติธ วงศ์สวรรค์ (2551 : 61-62) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ คาร์ล จีงส์ ว่าเป็นบุคลิกภาพของบุคคลประเภทเก็บตัว (Introvert) โดยจงกล่าวว่าถ้าคนประเภทนี้มีความรู้สึกขัดแย้งจะเกิดความคับข้องใจและปรับตัวในรูปการถดถอย ซึ่งได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 11 ตัว ได้แก่ พระยาภิบาลบำรุง และปัทมา (ขมื่นกับปุ่น) วิษณ (คอนโดมิเนียม) หม่อมชูลีและม.ร.ว.หริพันธุ์ (ริษยา) พฤกษ์ (ครอบครัวเดียว)ม.ร.ว.โสภณพรณวดี (อิสรา) วุฑูหลินและม.ร.ว.ชลธิทอง (กนกถายโบทัน) ม.ร.ว.รวิช่วงโชติ (รวิช่วงโชติ) และคีตา (เศรษฐินี) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปัทมา ธรรมรักษ์

“ปานเองก็ไม่ทราบจะหาทางช่วยพี่ปัทยังงัย”

ปารมีถอนหายใจยาว ปัทมาเงยหน้าขึ้นดูน้องสาวด้วยดวงตาที่แดงช้ำ

“ถ้าเธอกล้าอย่างยายปวีณาก็คงช่วยพี่ได้ แต่นี่เธอมันขี้ลาด แม้แต่ตัวเองก็เอาไม่ค่อยจะรอด”

ปัทมาว่าน้องสาวโดยไม่เกรงใจ ด้วยหล่อนกำลังอยู่ในอารมณ์ที่เห็นแก่ตัวเองเป็นที่ตั้ง แล้วหล่อนก็ถามต่อไปว่า

“ถ้าพี่ใช้ให้เธอเอาจดหมายไปให้คุณชนาที่ทำงาน เธอจะกล้าไหมล่ะ”

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 : 221)

ม.ร.ว.ชลธิททอง

“พี่คิดว่าเธอยังเป็นน้องของพี่เสมอ หญิง ต่อไป เมื่อเราไปมาหาสู่กันได้ คล่องๆ บ้านนี้ก็เหมือนบ้านเธอ เพราะคุณแม่ท่านอยู่ที่นี่ เพราะงั้น ถ้าเธอคิดว่าพี่เป็นพี่ของเธอ เธอก็ต้องช่วยพี่ หลานสาวของเธอเขามีสามีแล้ว มีฐานะมั่นคงมีเกียรติอยู่ในสังคม พี่ขอเธอ...หญิงริมทอง...ขอให้เธอช่วยพูดกับชูหลิน ขอให้ตัดใจเสียเถอะ ทำยังงัยก็ได้ที่จะทำให้ยายดาอยู่กับพี่ กับสามีของเขาอย่างสงบสุขเหมือนเดิม”

(กนกฉาย โปต้น. 2552 : 288)

1.7 ความวิตกกังวล หวาดกลัว จิตใต้สำนึกแห่งความวิตกกังวลมีอำนาจเหนือการควบคุม ทำให้ตัวละครเอก แสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบนี้ในลักษณะแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นการหวาดระแวง หวาดกลัวกระวนกระวายใจ ตื่นเต้นตกใจง่าย คิดมากวิตกกังวลจนนอนไม่หลับ เป็นต้นในด้านของความวิตกกังวลนี้ศรีเรือน แก้วกังวาน(2544 : 22-23) นำแนวคิดของซิกมันด์ฟรอยด์มากกล่าวในงานเขียนของตนว่า ความกังวลเป็นเรื่องที่มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากความปรารถนาของมนุษย์ไม่ได้รับการสนองพอใจเสมอไป หรือ Egoไม่สามารถควบคุม Id และ Superego ได้อย่างสมดุลตลอดเวลามนุษย์จึงเกิดความวิตกกังวลจากแรงขับของจิตใต้สำนึก ส่วนความคิดของแซนส์ โอแซงค์ ที่ได้กล่าวไว้ในงานเขียนของ สติต วงศ์สวรรค์(2551 : 68-69)ว่า ความวิตกกังวลเป็นบุคลิกภาพในลักษณะเปิดเผยอย่างห้วนโหว Unstableextravert แบบเกรี้ยวกราว (Choleric) ทำให้มนุษย์เกิดความกระวนกระวายใจหวาดระแวงต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อีกทั้ง แสงสุรีย์ ลำอานกุล(2534 : 74-75) ยังได้กล่าวถึงแนวคิดของคาร์เรน ฮอร์นาย เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าฮอร์นาย เชื่อเหมือน ฟรอยด์ว่า “ความรู้สึกภายใน” ซึ่งมีอยู่แล้วภายในจิตใจของบุคคลได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวล จำเป็นต้องขจัดความรู้สึกภายในนั้นออกไปเสียจากจิตไร้สำนึกจึงจะทำให้หายหวาดวิตกกังวลได้ซึ่ง

จากการวิเคราะห์พบว่าพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบของการวิตกกังวล หวาดกลัวนี้ได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 17 ตัว ได้แก่ ม.จ.หญิงอุมารังษีและภะรัต (ปราสาทมิด) ปัทมา (ขมื่นกับปุ่น) ชนนี้ (ริษยา) มิสเตอร์จอห์น ลี (กิ่งไผ่) กรรเจียกและวิญาณ (คอนโดมิเนียม) อัปสร พฤกษ์ และ ไสว (ครอบครัวเดียว) อีสาและม.ร.ว.โสภาพรรณวดี (อีสา) ม.ร.ว.รวิช่วงโชติและม.ร.ว.โสภิตพิไล (รวิช่วงโชติ) วุฒุลินและวิภาดา (กนกกลายโบทัน) และพัค (เศรษฐินี) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ม.ร.ว.โสภาพรรณวดี รวีวาร

คุณหญิงหมกมุ่นครุ่นคิดจนผิดสังเกต เธอไม่กล้าลงความเห็นปรักปรำ นายสมศักดิ์และอีสาโดยเต็มที เพราะความรักความเกรงใจ แต่เธอก็หวาดระแวง ข้อสำคัญชีวิตของคุณหญิง ตั้งแต่เธอออกจากบ้านมาก็มีที่ขีดเหนี่ยวอยู่เพียงบุคคลทั้งสองนี้เท่านั้น...

(อีสา. 2556 :210)

พัค

เมื่อแต่งงานกับเขาแล้ว พัคก็ยิ่งรักเขาและ...ยิ่งรักพัคก็ยิ่งหวงเหวน...

หวงเหวนเพราะสัญชาตญาณคอยเตือนหล่อนให้หวาดระแวงว่าหล่อนกับเขานั้นแตกต่างกันทุกอย่าง ทั้งสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เกิดมา...ทั้งรสนิยม...หวาดระแวงว่าที่เขาแต่งงานกับหล่อนเพราะเงิน ทั้งๆ ที่พยายามหลอกตัวเองอยู่เสมอ...

(เศรษฐินี. 2555 : 228)

1.8 การพุดจาหยาบคาย ประชดประชัน พฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบนี้จะปรากฏทั้งในลักษณะของการใช้ถ้อยคำคำว่ารุนแรง หยาบคาย ประชดประชัน เสียดสี ถูกเหยียดหยาม รวมไปถึงการไม่รู้จักกาลเทศะในการพุด แสงสุรีย์ ลำอานกุล (2534 : 21) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมนี้จะเกิดในกลุ่มของเด็กที่ถูกเกลียดชัง (Hated Child) เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะรู้สึกว่าโลกเป็นศัตรูต่อเขา เขาจึงจำเป็นต้องเป็นศัตรูต่อโลก ซึ่งเป็นแนวคิดของ อัลเฟรด แอดเลอร์ อีกทั้งแสงสุรีย์ ลำอานกุล (2534 : 75) ยังได้กล่าวถึงความคิดของ คาร์เรน ฮอร์นบาย ว่าบุคคลที่แสดงพฤติกรรมเช่นนี้เป็นบุคคลประเภทผู้ (Moving Against) คือประเภทวางอำนาจ ขวนทะเลาะแต่มักจะซ่อนความปรารถนาอยากให้เขารักหรือดูแลตน โดยพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบของการพุดจาหยาบคาย ประชดประชัน นี้ได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 16 ตัว ได้แก่ ภะรัตและม.จ.หญิงอุมารังษี (ปราสาทมิด) พระยาอภิบาลบำรุง ปัทมาและปวีณา (ขมื่นกับปุ่น) หม่อมสุทธิ (ริษยา) ม.ร.ว.กำจรศักดิ์และม.ร.ว.แก้วกัญญา (กิ่งไผ่) กรรเจียก วิญาณและบุญทริก (คอนโดมิเนียม) อีสาและสมศักดิ์ (อีสา) พฤกษ์ (ครอบครัวเดียว) ม.ร.ว.ชลิตทอง (กนกกลายโบทัน) และพัค (เศรษฐินี) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมชูลี รามพงศ์ ณ อยุธยา

“นั่งบรรทม มั่นแรดมั่นร่าน เหมือนแม่มั่นนั้นแหละ มั่นพูดอะไร
อย่าไปหลงคารมมันนัก เด็กคนนี้เลี้ยงให้มันดีไม่ได้ ชอบให้โจกให้ลับ”

(รัชยา. 2553 :167)

ม.ร.ว.กำจรศักดิ์ หรือ คุณฟุ้ง

“อะไรกันนี้ เกิดกลียุคอะไรกันขึ้น ไอ้ฟุ้งจะไล่ฆ่าแกงน้องเรื่องอะไรกัน
อื้อ นั่นแกเป็นอะไรไอ้ฟุ้ง”

“ก็ไอ้เฟื่องมันขว้างผมนะซี”

คุณฟุ้งกัดฟันตอบ หม่อมเอ็ดແວວว่า

“ไอ้ไพร่กระฎุมพี เรียกน้องว่าอีอีกแล้ว”

“มันขว้างผมจนหัวแตก หม่อมยายจะให้ผมกราบมันเถอะ”

(กิ่งไผ่. 2552 : 28-29)

1.9. การใส่ร้ายป้ายสีและการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง มนุษย์ย่อมคิดเข้าข้างตนเอง
ว่าถูกเสมอ น้อยนักที่จะยอมรับว่าตนเองเป็นผู้ผิด ด้วยจิตใต้สำนึกที่รุนแรงนี้ตัวละครเอก
ในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า จึงมักจะแสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบนี้ออกมา โดยการใส่ร้าย
ป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น หาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าเป็นผู้ถูก คอยยุแหย่ใส่ร้ายให้คนอื่นเข้าใจผิดกัน
ในเรื่องนี้ สติธ วงศ์สวรรค์ (2551 : 113) ได้กล่าวถึงความคิดของฟรอยด์เกี่ยวกับกลวิธานในการ
ป้องกันตนเองด้วยการป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่นและการหาเหตุผลเข้าข้างตนเองว่า เป็นการลด
ความวิตกกังวลโดยการป้ายความผิดให้แก่ผู้อื่น กลวิธานนี้เกิดจากแรงกดดันของ Neurotic
Anxiety และ Moral Anxiety ซึ่งตรงกับความคิดของ แสงสุรีย์ ลำอานกุล (2534 : 75) ที่ได้
กล่าวถึงทฤษฎีของ คาร์เรนฮอร์นัย เกี่ยวกับบุคลิกภาพเช่นนี้ว่า เป็นกลวิธานแห่งจิตไร้สำนึก
(Mechanisms of Unconscious) โดยฮอร์นัยเชื่อเช่นเดียวกับฟรอยด์ว่า เมื่อคนเราเกิดความขัดแย้ง
ภายในจิตใจขึ้นจะใช้วิธีหาข้อแก้ตัวบ่อยที่สุด ทุกคนรู้จักหาข้อแก้ตัว โดยอ้างเหตุผลอย่างนั้นอย่างนี้
เพื่อให้ตนเองคลายจากความหวาดวิตกกังวลและให้คนอื่นเห็นว่าตนมิใช่ผู้ผิด ซึ่งได้ปรากฏใน
ตัวละครเอกทั้งหมด 8 ตัว ได้แก่ ปวีณา (ขมื่นกับปุ่น) หม่อมชูลีและม.ร.ว.หริพันธุ์ (รัชยา)
ม.ร.ว.แก้วกัญญา (กิ่งไผ่) บุญทริก (คอนโดมินิยม) สมศักดิ์ (อิสรา) ม.ร.ว.ชลธิทอง (กนกกลาย
ใบตื้น) และคีตา (เศรษฐินี) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ปวีณา ธรรมรักษ์

“ทีถามนะจะจับผิดฉันหรือว่าเป็นห่วง?”

ปวีณาย้อนถามด้วยใบหน้าเฉยๆ ปารมีอุทานว่า

“โธเอ๊ย...ปานนะหรือคะจะคอยจับผิดพี่ณา ปานถามดูเท่านั้นเอง”

“เชอคงสงสัยว่าฉันกำลังนึกถึงเรื่องบัดสี อย่างพี่ปัทมาไซ้ใหม่ละ คงจะกำลังหัวเราะเยาะฉันว่า ทำเป็นคนวิเศษ แต่ที่ไหนได้ก็พวกหมูกินของสกปรกเหมือนกัน ไซ้ใหม่ฉันรู้ดอก แต่ว่า...เม็นเสียบเถอะ คนอย่างฉันไม่มีวันลดตัวลงไปทำชั่วให้เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูลเป็นอันขาด ตัวเราเองนะระวังให้ดีเถอะ อย่ามาเที่ยวสงสัยคนอื่นเขาเลย”

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 :180)

ม.ร.ว.หริพันธุ์ รามพงศ์

“หม่อมไม่ได้เป็นฝ่ายยินดีให้เขาไป เมื่อคุณชนกมารับชนนีหม่อมไม่อยู่ด้วยซ้ำ คุณชนกเองก็รู้ ฉะนั้นถ้าหากชนนีเกิดจะไม่กลับมาที่นี้อีกหม่อมคิดว่าเห็นจะไม่ใช้ความคิดของกระหม่อม”

(ริษยา. 2553 :279)

1.10 การจินตนาการเพื่อฝัน เมื่อโลกของความเป็นจริงไม่อาจทำให้มนุษย์เราสมหวังได้ทุกอย่าง แต่ความต้องการภายใต้จิตสำนึกก็ยังคงเรียกร้องโหยหาสิ่งที่ปรารถนาอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นตัวละครเอกบางตัวในนวนิยายจึงมักแสดงพฤติกรรมด้านมืดด้วยการสร้างจินตนาการในมโนสำนึกของตัวเอง หลอกตัวเองว่าสมปรารถนา ซึ่ง สถิต วงศ์สวรรค์ (2551 : 114) ได้กล่าวถึงความคิดของซิกมันด์ฟรอยด์ ว่าการสร้างวิมานในอากาศ หรือการฝันกลางวัน (Fantasy หรือ Day dreaming) เป็นการสร้างจินตนาการหรือมโนภาพเกี่ยวกับสิ่งที่ตนมีความต้องการแต่เป็นไปไม่ได้ ฉะนั้นจึงคิดฝันหรือสร้างวิมานในอากาศขึ้น เพื่อสนองความต้องการชั่วขณะหนึ่ง โดยได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 3 ตัว ได้แก่ อีสา (อีสา) วุฒุลิน (กนกถายโบทัน) และพัค (เศรษฐินี) ซึ่งปรากฏในนวนิยายดังนี้

อีสา

อีสาฝันเห็นตนเองกลายเป็นนางเอกละครชื่อเสียงรุ่งโรจน์ มีคนติดพันทั้งเมือง ฝันเห็นของกำนัลมากมายกำยกอง เห็นบุรุษมากหน้าหลายตามาคุกเข่าล้อมรอบอีสาด้วยหลงเสน่ห์ความงาม...เออ...ในยามนั้นอีสาคงจะมีความสุขที่สุด จะแต่งตัวให้เพริศพราย แต่งเครื่องเพชรให้แวววาวไปทั่วตัวทีเดียว...

(อีสา. 2556 :154)

พัด

พัดเป็นเด็กวัยรุ่นสาว ในบางครั้งความฝันของหล่อนจึงออกจะกระเจิดกระเจิง บางทีหล่อนก็สมมติตัวเองเล่น ๆ ไม่ได้ว่า ถ้าหล่อนเป็นคนใดคนหนึ่งในงาน สหายสาว ๆ ของเทพินทร์ หล่อนคงจะทำอย่างโน้น...ทำอย่างนี้...หล่อนจะทำงาน บริษัทฝรั่งหรือบริษัทการบิน แต่งกายสวยๆ พุดฝรั่งคล่องเหมือนฝรั่งแท้ อย่าง คุณนุติ...บางทีหล่อนก็อยากจะเป็นนางแบบกิตติมศักดิ์อย่างคุณโฉมโฉม...ใน บางครั้งหล่อนก็อยากจะเป็นลูกเศรษฐีอย่างคุณเทพินทร์...

(เศรษฐินี. 2555 : 15)

1.11 การปล่อยให้อิเลศครอบงำ อิเลศเป็นอำนาจมืดที่แฝงอยู่ในจิตใต้สำนึกมนุษย์ ทุกคนและมีแรงขับมากจนสามารถผลักดันให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เพื่อสนองตอบความต้องการของอิเลศ ในเรื่องนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2544 : 15-16) ได้กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดตามทฤษฎีของ فروยด์ว่า อิด (Id) เป็นส่วนที่ติดตัว มนุษย์มาตั้งแต่เกิดและประกอบไปด้วยแรงขับทางสัญชาตญาณ (Instinct) ที่กระตุ้นให้มนุษย์ ตอบสนองความต้องการ ความสุข ความพอใจในขณะเดียวกันก็จะทำหน้าที่ลดความเครียด ที่เกิดขึ้น การทำงานของ Id จึงเป็นไปตามหลักความพอใจ (Pleasure Principle) ที่ไม่คำนึงถึง ความเหมาะสมตามความเป็นจริงหรือความถูกต้องดีงาม ส่วน แสงสุรีย์ ลำอาภา (2534 : 22-43) ได้กล่าวถึงลำดับการเกิดและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่กระตุ้นให้มนุษย์ตอบสนองอิเลศตามทฤษฎี ของ อัลเฟรด แอดเลอร์ ว่า ลูกคนโตจะมีบุคลิกจริงจัง เคร่งเครียด อิจฉาริษยา เนื่องจากรู้สึกว่า ตนเองถูกน้องแย่งความรักไปและต้องพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้รับความรักคืนมา นอกจากนี้ สิ่งกระตุ้นอิเลศอีกทางหนึ่งก็คืออิทธิพลทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะสังคมในโรงเรียนที่ส่งเสริมเรื่อง การแข่งขันมากจนเกินไปทำให้เด็กเกิดการชิงดีชิงเด่น อิจฉา และเห็นแก่ตัวจนหล่อหลอมเป็น บุคลิกภาพส่วนตนและพยายามทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการอันเกิดจากอิเลศ ดังเช่น ตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ที่แสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบนี้ออกมา มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงอาการโกรธเกลียดไม่พอใจ การอยากได้ใคร่มีในสิ่งที่ไม่ใช่ของตน การหึงหวง อิจฉาริษยา การเห็นผิดเป็นชอบหรือลุ่มหลงในกามราคะ เป็นต้นซึ่งได้ปรากฏใน ตัวละครเอกทั้งหมด 22 ตัว ได้แก่ กระจ่างและม.จ.หญิงอุมารังษี (ปราสาทมิด) ปัทมาและปวีณา (ขมิ้นกับปูน) หม่อมขลุ่ย ม.ร.ว.หริพันธุ์และชนนี (ริษยา) ม.ร.ว.กำจรศักดิ์ม.ร.ว.แก้วกัญญา และ มิสเตอร์จอห์น ลี (กิ่งไผ่) กรรเจียก วิษณและบุญทริก (คอนโดมิเนียม) ม.ร.ว.โสภณพรณวดี อีสตา และสมศักดิ์ (อีสตา) อัปสรและพฤษย์ (ครอบครัวเดียว) พัดและคีตา (เศรษฐินี) วุฒวลินและ วิภาดา (ถนนกลายใบตื้น) ดังจะตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมชูลี งามพงศ์ ณ อยุธยา

หม่อมชูลีนั่งไปนึกหนึ่งแวตาทองหม่อมชูลีรุ่งโรจน์ขึ้นด้วยอารมณ์ริษยา ภายใน หม่อมชูลีต้องการจะกล่าวออกมาว่า “...อีกอย่างฉันต้องการให้หล่อนเป็นเครื่องกีดขวาง เป็นหนามยอกอกนังชนนี้ ฉันจะดูดีว่าพ่อแม่ของมันจะทุกข์ร้อนเดือดร้อนเพียงไหน?”

(ริษยา. 2553 :194-195)

พฤษ

ไม่รู้ตัวว่าจะกลายมาเป็นความรัก ไม่นึกเลยว่าจะรักใคร่ได้ถึงเพียงนี้ เมื่อรักแล้วดูจะมีเหตุผลว่ารักเพราะรูปโฉมสวยงาม จริต กิริยายั่ววนให้ใคร่ล้มสับสน โดยเฉพาะในขณะที่กำลังหนุ่มแน่นฉวีหาเพศตรงข้าม แต่ก็ต้องยอมรับกับตัวเองด้วยความตะอายแก่ใจว่า เหตุผลหนึ่งซึ่งไม่กล้ายอมรับกับใคร คือความทะเยอทะยานเล็กๆ ที่จะได้เกี่ยวข้องกับญาติสนิทของคนกำลังมี ‘บุญวาสนา’

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว). 2545 :581)

1.12 เยอหยิ่งจองหงอง พิฐูสูง ทะนงตัว ตัวละครส่วนใหญ่ในนวนิยายของม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ มักจะแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากความต้องการจากจิตไร้สำนึกหรืออิด (Id) ในรูปแบบของความเยอหยิ่ง จองหงองออกมาบ่อยครั้ง ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2544 : 15-16) ได้กล่าวถึงแนวคิดของฟรอยด์ ว่า มนุษย์มักตอบสนองความต้องการ ความสุข ความพอใจโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมตามความเป็นจริงหรือความถูกต้องตามโดยเฉพาะตัวละครที่มีบรรดาศักดิ์ เป็นเจ้าขุนมูลนายสืบเชื้อสายมาจากเชื้อพระวงศ์ ซึ่งตัวละครเอกจะแสดงออกมาในลักษณะของการทะนงตน ไม่ยอมก้มหัวให้ใคร เอาแต่ใจตนเอง ถือทิฐิ และยึดติดกับบรรดาศักดิ์ของตน จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและบางครั้งก็สร้างความเดือดร้อนให้แก่คนรอบข้างด้วยเช่นกัน ในเรื่องนี้ สถิต วงศ์สวรรค์ (2551 : 61) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของมนุษย์ตามทฤษฎีของ คาร์ล จุง ว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพประเภทเก็บตัว จะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมากมักจะทำอะไรมากขึ้นกับการตัดสินใจของตนเองเป็นใหญ่ ถือความคิดของตนเองเป็นใหญ่ มักทำหรือคิดโดยผูกพันกับตนเองมากกว่าคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อมสนใจแต่เรื่องของตนเองมากกว่าสิ่งอื่นหรือบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้าง ส่วน แสงสุรีย์ ลำอานกุล (2534 : 75) ก็ได้กล่าวถึงความคิดของ คาร์เรนฮอร์นาย เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า คนลักษณะนี้เป็นบุคคลประเภทสู้ (Moving Against) คือประเภทวางอำนาจ ขวนตะเลาะ คนประเภทนี้มักจะเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิทธิศักดิ์ศรีและอำนาจ เขาจะแสดงความเข้มแข็งไม่ต้องพึ่งใคร ไม่ไว้หน้าใคร ซึ่งพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบเยอหยิ่งจองหงอง พิฐูสูง ทะนงตัวนี้ได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 16 ตัว ได้แก่ ม.จ.หญิงอุมารังษีและภะรด (ปราสาทมิด) ม.ร.ว.กำจรศักดิ์และม.ร.ว.แก้วกัญญา (กิ่งไผ่)

พระยาอภิบาลบำรุง ปัทมาและปวีณา (ขมิ้นกับปูน) ม.ร.ว.รพีช่วงโชติและม.ร.ว.โสภิตพิไล (รพีช่วงโชติ) หม่อมชูลี ม.ร.ว.หริพันธุ์ (ริษยา) บุญทริก (คอนโดมิเนียม) ม.ร.ว.โสภิตพรรณวดี (อิสรา) อัปสร และไสว (ครอบครัวครวเดียว) ม.ร.ว.ชลิตทอง (กนกกลายโบทัน) ดังที่ได้ปรากฏในนวนิยายต่อไป

ภะรต ภารตกรัณ

...ภะรตขมวดคิ้ว ถอยหลังออกมาห่าง ศีรษะของเขาตั้งตรง...ฉันเป็นลูกคนเดียวของพระยาแสนสุรบดินทร์ แม้จะไม่ใช่ว่า ก็หาได้ด้อยกว่าหม่อมเจ้าหญิงอุมารังษีอิศรา หรือพระองค์เจ้าวิศศักดิ์ เทวัญ พ่อของฉันมีเกียรติมีอำนาจ มีความสำคัญแก่แผ่นดินไม่น้อยกว่าเสด็จในกรมทั้งสองพระองค์เลย...นายแพทย์ภะรตภารตกรัณ ก็ศีรษะให้แก่ ม.จ.หญิงอุมารังษีอิศรา ด้วยลักษณะอันทะนงและไว้ตัว...

(ปราสาทมืด. 2552 : 188)

ปวีณา

“ผมรู้แล้วว่าคุณเป็นหลานเจ้าคุณอภิบาล ออกจะเป็นเรื่องเหลวไหลอยู่นะ สำหรับเรื่องอาฆาตของสองตระกูล ฟังดูราวกับโรมิโอจูเลียตของเชกสเปียร์ทีเดียว”

“ดิฉันไม่ได้คิดว่าเป็นเรื่องเหลวไหลหรอกค่ะอาจารย์”

ปวีณาตอบด้วยเสียงอันเคร่งครัด

“ตระกูลของดิฉันมีอุดมคติและนับถือเกียรติยศ และเกียรติยศที่คนสมัยนี้ไม่ค่อยจะมี”

(ขมิ้นกับปูน. 2552 : 174)

1.13 ความอ่อนแอ โง่เขลา อ่อนไหว โศกเศร้า พฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบนี้จะปรากฏขึ้นเมื่อตัวละครต้องเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งตัวละครมักจะแสดงออกมาในลักษณะของการเศร้าโศกเสียใจ จมอยู่กับความทุกข์ การดังเลไม่กล้าตัดสินใจ เชื่อคนง่าย ถูกหลอกลวง รวมถึงการหวั่นไหวกับกับเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่องนี้ สติต วงศ์สวรรค์ (2551 : 63-65) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของมนุษย์ตามทฤษฎีของ คาร์ล จี จุง เกี่ยวกับบุคลิกภาพมนุษย์ประเภทเปิดเผย หรือประเภทชอบสังคมหรือประเภทแสดงตัว (Extravert) มักจะมีอารมณ์อ่อนไหวรวดเร็ว การแสดงออกของอารมณ์ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นดีใจ เสียใจ เศร้าโศก โกรธ รวมถึงที่สติต วงศ์สวรรค์ (2551 : 67-69) ได้อธิบายถึงทฤษฎีของเฮนส์ ไอแซกส์ ว่าบุคคลที่แสดงพฤติกรรมเหล่านี้จัดอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพเก็บตัวอย่างหวั่นไหว Unstable introvert แบบครองทุกข์ (Melancholic) โดยมักจะมามีอารมณ์หวั่นไหวอยู่เสมอ ซึ่งพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบความอ่อนแอ โง่เขลา อ่อนไหว โศกเศร้า

นี้ได้ปรากฏในตัวละครเอกทั้งหมด 18 ตัว ได้แก่ ม.จ.หญิงอุมารังษิและภะรด (ปราสาทมิด) ปัทมา (ขมื่นกับปุ่น) หม่อมชูลี และม.ร.ว.หริพันธุ์ (ริษยา) ม.ร.ว.กำจรศักดิ์ (กิ่งไผ่) กรรเจียกและบุญเทริก (คอนโดมิเนียม) อีสาม.ร.ว.โสภณพรวณดี และสมศักดิ์(อิสยา) ม.ร.ว.รวิช่วงโชติและม.ร.ว.โสภิตพิไล (รวิช่วงโชติ) พัด (เศรษฐินี) อัปสรและไสว (ครอบครัวเดียว) วุฒุลินและวิภาดา (กนกกลายโบทัน) ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

ม.ร.ว. หริพันธุ์ รามพงษ์

แววดาของ ม.ร.ว. หริพันธุ์ยังมีรอยลึงเลเล็กน้อย นี่คือนัยยะโดยแท้ของม.ร.ว.หริพันธุ์ ที่ซ่อนอยู่ภายใต้บุคลิกอันภูมิและงดงามมีจังหวะจะโคน ความลึงเล ความไม่มั่นใจในตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลและอำนาจของผู้เป็นมารดา (ริษยา, 2553 :252)

ม.ร.ว.กำจรศักดิ์ หรือ คุณฟุ้ง

เด็กชายจุลจิตต์เห็นร่างของคุณฟุ้งชุกอยู่โคนต้นชำมะเถียงนั่นเอง สองมือของคุณฟุ้งโอบกอดต้นชำมะเถียงเอาไว้ ศีรษะชุกอยู่ระหว่างเข่า ท่าทางคุณฟุ้งแสดงความทุกข์โศกอย่างหนัก อย่างที่เด็กชายจุลจิตต์ไม่เคยเห็นมาก่อน ครั้นพอเห็นเด็กชายจุลจิตต์เดินไปนั่งของ ๆ ลงข้าง ๆ คุณฟุ้ง และร้องเรียกว่า

“คุณฟุ้งครับ...คุณฟุ้งครับ”

คุณฟุ้งก็เลยเงยหน้าร้องไห้โฮ ๆ ออกมา เหมือนที่เคยร้องเมื่อถูกท่านตาเขี่ยลงโทษในครั้งกระโน้น คุณฟุ้งสะอื้นอีก ๆ ราวจะขาดใจ และพูดออกมาทั้ง ๆ สะอื้นว่า

“ไอ้จิตต์ ข้าไม่มีใครรักข้า แล้วก็ไม่มีใครที่ข้ารักอีกแล้ว ข้ามีท่านตาองค์เดียวเท่านั้นในชีวิตของข้า”

หลังจากทรงงำพระศพเสร็จแล้ว เขาก็เชิญพระศพลงบรรจุในพระโกศตามอิสริยยศ และตั้งพระ โกศไว้ที่ห้องโถงใหญ่ นับแต่นั้นมา คุณฟุ้งก็ดูหงอย ๆ ไป

...

(กิ่งไผ่, 2552 :78)

2. สาเหตุการแสดงออกพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอก

2.1 แร้งขับภายใน จากการศึกษาพฤติกรรมด้านมืดของตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ พบว่า พฤติกรรมด้านมืดที่ตัวละครเอกแสดงออกมานั้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความต้องการจากอำนาจฝ่ายดำที่ฝังลึกอยู่ภายใต้จิตสำนึกที่รุนแรง ซึ่งแรงขับเหล่านี้เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาน (2544 : 15-16) ได้อธิบายไว้ตามทฤษฎี

ของฟรอยด์ ว่า อิด (Id) เป็นส่วนที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิดและประกอบไปด้วยแรงขับทางสัญชาตญาณ ที่กระตุ้นให้มนุษย์ตอบสนองความต้องการ ความสุข ความพอใจในขณะเดียวกันก็จะทำหน้าที่ลดความเครียดที่เกิดขึ้น การทำงานของ Id จึงเป็นไปตามหลักความพอใจที่ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมตามความเป็นจริงหรือความถูกต้องดีงามแต่ความต้องการเหล่านี้ได้ถูกยับยั้งเอาไว้ด้วยมโนธรรมและการอบรมสั่งสอนรวมถึงการทำงานของ Ego ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ความสามารถในการควบคุมยับยั้งของแต่ละคนย่อมมีไม่เท่ากัน เมื่อพลังด้านมืดในจิตได้สำนึกถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งพลังงานเหล่านี้ก็จะได้รับการกระตุ้นและเกิดแรงขับมหาศาลจนมโนธรรมไม่สามารถยับยั้งหรือควบคุมพฤติกรรมด้านมืดเอาไว้ได้ ส่งผลให้ตัวละครเอกต้องแสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบต่าง ๆ ออกมา เพื่อคลายความคับข้องใจและสนองตอบความต้องการจากจิตใต้สำนึกของตนเอง ดังเช่น การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงของปีทมาที่แฝงอยู่ในสายเลือด แม้เธอจะถูกกดขี่ข่มเหงจนกลายเป็นคนขลาดกลัว แต่ความก้าวร้าวรุนแรงในจิตใต้สำนึกยังปรากฏให้เห็น โดยการที่ปีทมาทำร้ายตนเองด้วยการพยายามฆ่าตัวตายถึงสองครั้ง หรือพฤติกรรมเย่อหยิ่งจองหอง ทิฐิสูง ทะนงตัว ของตัวละครเอกแต่ละตัวก็ล้วนแล้วแต่เกิดจากการที่ตัวละครเอกได้รับการถ่ายทอดทางสายเลือดจากบรรพบุรุษ รวมถึงกิเลสราคะที่แฝงอยู่ภายใต้จิตสำนึกของอิสานซึ่งอิสานไม่สามารถควบคุมมันได้ ทำให้เธอต้องปล่อยตัวเกินเลยกับผู้ชายคนแล้วคนเล่า เป็นต้น สิ่งที่ปรากฏชัดเหล่านี้แสดงให้เห็นแล้วว่าพฤติกรรมด้านมืดที่ตัวละครเอกแสดงออกมานั้นส่วนใหญ่มากจากแรงขับภายในที่รุนแรง ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

คุณเปิบละล้าละลึง เปิดสวิตช์ไฟขึ้น พอไฟสว่างจ้าคุณเปิบก็ร้องกรี๊ด ออกมาอย่างลืมหึ่ม...ปีทมานอนหงายอยู่บนเตียง ดวงตาหรีค้ำอยู่ครึ่งเดียว น้ำลายเป็นฟองฟูมปาก ข้อมือซ้ายของหล่อนมีเลือดไหลโกรกนองชุ่มที่นอนไปทั้งแถบ...ปีทมากินยาให้ตาย และขณะเดียวกัน หล่อนก็เชือดข้อมือของตนเองด้วย เพราะกลัวว่าจะไม่ตายสมความประสงค์

(ขมิ้นกับปูน. 2552 : 309)

คำพูดของปุกทำให้อัปสรออกอายนุก ปุกนั้นแม้จะอายุแก่กว่า ทว่า มักจะยกให้อัปสรเป็นประจักษ์ผู้นำ อัปสรมิได้รู้ตัวดอกว่า อัปสรนั้นมีเลือดทิวมนะ อยู่เต็มตัว พอได้ยินปุกว่าดังนั้น ความกลัวต่างๆ ก็หายไปหมด

(ครอบครัว(บ้าน)ครัวเดียว). 2545 : 225)

อิสยาห์ยามที่จะจัดขึ้นความต้องการของนายสมศักดิ์และของตนเอง
 ใจนั้นอยากจะคืนรื้อให้ฟื้นแต่ร่างกายเขม่นมดดูช่างไม่เป็นไปกับใจเสียจริง ๆ
 มันอ่อนเปลี้ยไปหมดทุกส่วน ไอลจากตัวนายสมศักดิ์รื้อนผ่าวเหมือนอยู่ใกล้
 กองเพลิง เสียงนายสมศักดิ์กระซิบเสียงสะท้อนอยู่ในความมืดว่า

“เวลานี้อะไรมันไม่แน่ ไม่รู้ว่าจะตายพรุ่งเมื่อไหร่ แม้จะตายก็ไม่ว่าขอให้
 สมดังปรารถนาที่เฝ้ารักคุณมานานนับปี ถ้ามีคนช่วยเอาคุณสาไปได้ผมยอมตาย
 เสียดีกว่า...”

(อิสยา.2556 :195)

2.2 สิ่งเร้าภายนอก การเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม
 ประเพณี การศึกษา สิ่งแวดล้อม สภาพสังคม บทบาทหน้าที่ รวมถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิด
 ขึ้นกับตัวละครล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยภายนอกที่ช่วยกระตุ้นให้อำนาจมีศักยภาพได้จิตสำนึกเกิด
 พลังอำนาจและแรงขับที่รุนแรง จนตัวละครต้องปลดปล่อยความอัดอั้นด้วยการแสดงพฤติกรรม
 ด้านมืดในรูปแบบต่าง ๆ ออกมา ดังที่ แสงสุริย์ ลำอานกุล (2534 : 7-21) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของ
 สิ่งแวดล้อมที่มีต่อการสร้างบุคลิกภาพ ตามทฤษฎีของอัลเฟรด แอดเลอร์ ว่าเจตคติของพ่อแม่ที่มี
 ต่อเด็กและสัมพันธภาพระหว่างพี่น้องมีผลต่อบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยเด็กที่ถูกตามใจจนเสียคน
 มักจะมีความคิดว่าสังคมเป็นหนี้เขา โดยที่เขาไม่ต้องออกแรงตอบแทนแต่ประการใด ดังนั้นถ้าเขา
 อยากได้อะไรก็มักจะหยิบฉวยตามความพอใจ เขาจะไม่รู้สึกเสียใจเลยแม้แต่น้อย เนื่องจาก
 ในสมัยเด็กถูกพ่อแม่เอาใจจนไม่ลืมหูลืมตา เลยทำให้เด็กคิดว่าตนเองยิ่งใหญ่กว่าใคร ๆ แม้ว่าตน
 จะต้องพึ่งผู้อื่นสักเท่าใดก็ตามจะไม่รู้สึกเกรงใจเขาเลย แต่จะเรียกร้องรุกรานเขาเหมือนกับว่าตน
 เป็นเจ้าของชีวิตของคนทั้งหลาย ส่วนเด็กที่ถูกเกลียดชังมักจะรู้สึกที่โลกเป็นศัตรูต่อเขา เขาจึง
 จำเป็นต้องเป็นศัตรูต่อโลกให้สาสม โดยที่เด็กมีเจตคติว่าทุกคนไม่ชอบตน ดังนั้นตนจึงต้องต่อสู้
 ทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิต่าง ๆ ตลอดจนความสำเร็จในการแก้แค้น แม้ไม่ได้ต่อสู้ด้วยกำลังกาย
 ก็เอานโยบายเข้าว่า จึงทำให้ไม่อาจร่วมแรงร่วมใจกับผู้อื่นได้ มีแต่ความเกลียดแค้นไร้ความมีไมตรีจิต
 จึงเป็นการยากที่ใครจะคบหาและเป็นมิตรกับผู้อื่น นอกจากนี้อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริม
 การแข่งขันจนทำให้เด็กเกิดความอิจฉาริษยา เห็นแก่ตัว ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้พฤติกรรม
 ด้านมืดปรากฏ ดังนั้นสิ่งเร้าภายนอกจึงเป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ทำให้ตัวละครเอกในนวนิยายของ
 ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ แสดงพฤติกรรมด้านมืดออกมา ดังเช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบกดขี่ข่มเหง
 ลำเอียง และใช้วิธีการรุนแรงกับลูกหลานของพระยาอภิบาลบำรุง ทำให้ปัทมาเป็นคนเก็บกด ขลาด
 กลัว และก้าวร้าวหรือวิธีการเลี้ยงดูลูกแบบเอาอกเอาใจจนเกินเหตุ ตามใจลูกแบบผิด ๆ ของเทวี
 และบุรพา ทำให้บุณทริกและพี่ชายกลายเป็นคนหัวสูง หยาบหยิ่ง ฟุ้งเฟ้อและยึดติดกับวัตถุนิยม

รวมถึงเหตุการณ์พลัดพราก สูญเสียต่างๆ ที่ทำให้ตัวละครกลายเป็นคนอ่อนแอ เศร้าโศกเสียใจ เป็นต้น สิ่งเร้าภายนอกเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ตัวละครเอกแสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบต่างๆ ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

“เสียชีวิตหมดทั้งบ้านครับ...เสียชีวิตหมดทั้งบ้าน...”

เสียงแว่วๆ เหมือนดังอยู่แสนไกล แต่ภายในหูอื้ออึง ก่อนที่จะผล็อยไป
ไม่รู้สีกตัว...

จนกระทั่งจู่ๆ ได้กลิ่นธูปกึก จู่ๆ ให้สติกลับคืนมา เสียงสวาทกับอัสร
เรียก...พี่ไหว...พี่ไหว

ฉับพลันที่ลืมตาถูกขึ้นนั่ง ความรู้สึกหลายอย่างประเดประดังกันเข้ามา
ตื่นตัน ใจหายเหมือนหลุดลอย ทว่าในขณะเดียวกันก็เกิดความรู้สึกกลัว ด้วยลักษณะการ
อันหมดสติไปในฉับพลันทันทีนั้น ฟ้องถึงความรู้สึกส่วนลึกที่เก็บซ่อนไว้
ตลอดเวลา

...

อัสรนอนอยู่ภายในมุ้งเดียวกันกับไสว นอนฟังเสียงสวดมนต์จนหลับ
ไปเมื่อใดไม่รู้ตัว

มาสะดุ้งตื่นเมื่อได้ยินเสียงเหมือนคนปิดปากกลืนสะอื้นอยู่ข้างๆ ตัว...

ไสวนั่นเอง นอนหันหลังให้ กำลังปิดปากกลืนสะอื้นจนตัวสะเทือน

ตลอดเวลาตั้งแต่อยู่กับไสว ไม่เคยเห็นพี่ไหวร้องไห้กับใคร แม้แต่เมื่อ
ท่านพูดสิ้นชีพิตักษัย พี่ไหวเป็นคนใจแข็ง เคยแต่ปลอบคนอื่น อัศวยังจำได้ดีถึง
ครั้งเมื่อยังเด็กๆ ตอนนั้นนอนสะอื้นซัดด้วยความเหงา ความว่าเหว่คิดถึงคุณยาย
จับหัวใจ ก็ได้พี่ไหวเนี่ยแหละโอบกอดปลอบประโลม

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว). 2545 :526-527)

พระยาอภิบาลบำรุงมิได้ไต่ถาม ‘จำเลย’ ลักคำเดียว ท่านเอ็ดและดำเอาว่า
“ริตอเหลดตั้งแต่ยังเด็ก” ด้วยเสียงอันเกรี้ยวกราด พระยาอภิบาลฯ หาได้นึกไม่ว่า
วาจาเหล่านั้นมันสะเทือนเข้าไปในความรู้สึกอันบริสุทธิ์ของเด็กหญิงผู้หลาน
เพียงไรและเท่ากับว่าตนเอง เป็นผู้ให้จิตใจอบบางของเด็กหญิงแข็งแกร่งต่าง
ขึ้น เพราะนิสัยของเด็กหญิงปัทมา ก็คือนิสัยที่ถอดเอามาจากผู้เป็นปู่และบิดา ถือ
ทิวร้อนแรงทว่าเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับผู้ใหญ่ทั้งสอง

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 :29)

เขาไม่เคยสั่งสอนลูกเป็นเรื่องเป็นราวมาก่อน รู้ว่าลูกสองคนบกพร่อง
แต่ก็คิดไม่ออกว่าจะสั่งสอนอย่างไรถึงจะดี

บริพัตรเหยบชีไ้ไ้ไม่ฝ่อ บุนทรก็เล่าก็ฟังเพื่อยฟังเพื่อ และเริ่มจะใจแตก
มากขึ้นทุกที...

(คอนโดมิเนียม. 2555 :214)

จากการศึกษารูปแบบการแสดงออกพฤติกรรมด้านมืดและสาเหตุแห่งพฤติกรรมของ
ตัวละครเอกในนวนิยาย ของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ในนวนิยายกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 เรื่อง พบว่า
ตัวละครเอกได้แสดงพฤติกรรมด้านมืดในรูปแบบต่างๆ กันไป โดยได้ปรากฏพฤติกรรมด้านมืดทั้ง
13 รูปแบบในนวนิยาย ซึ่งพฤติกรรมด้านมืดที่ปรากฏชัดในตัวละครเอกมากที่สุดคือ การปล่อยให้
กิเลสครอบงำ รองลงมาคือพฤติกรรมอ่อนแอ โง่เขลา อ่อนไหว โศกเศร้า การวิตกกังวล หวาดกลัว
การพุดจาหยาบคายประชดประชัน การเย่อหยิ่งจองหอง ทิฐิสูง ทะนงตน ความก้าวร้าวรุนแรง คุร้าย
การเห็นแก่ตัว การเก็บกดปกปิดความรู้สึก การปิดกั้นตัวเอง เก็บตัวดึงตัวเองออกจากสังคม การ
ใส่ร้ายป้ายสี การเสแสร้งแกล้งทำ การหลีกหนีปัญหาไม่ยอมรับความจริง และการจินตนาการเพื่อ
ฝัน ตามลำดับ โดยที่สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมทั้งหมดเกิดจากแรงขับจากจิตใต้สำนึกภายในและ
สิ่งเร้าภายนอกที่ช่วยเสริมแรง การที่ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้นำพฤติกรรมด้านมืดมาสอดแทรกไว้ใน
ในบุคลิกของตัวละครเอกอย่างลงตัวและสร้างสรรค์นี้ทำให้ตัวละครเอกในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า
มหาวรรณ มีความสมจริงอันมีลักษณะนิสัยที่ถอดแบบมาจากมนุษย์ ส่งผลให้นวนิยายมีความ
สนุกสนาน น่าสนใจ ชวนให้ติดตาม และทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลินไปกับความสมจริงของนวนิยาย

ตอนที่ 3 ภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ

นวนิยายเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมาโดยมนุษย์ ดังนั้นนวนิยายจึงเป็นที่เก็บรวบรวม
ความคิด ความเป็นอยู่ และลักษณะต่าง ๆ ในสังคมมนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัยไว้อย่างแนบเนียน
ด้วยเหตุว่าสังคมย่อมมีบทบาทในการส่งเสริม ผลักดันและมีอิทธิพลให้ผู้แต่งนำสภาพการณ์
ที่เกิดขึ้นจริงในยุคสมัยนั้นๆ มาสอดแทรกลงในนวนิยาย เพื่อให้นวนิยายแต่ละเรื่องมีความสมจริง
มากยิ่งขึ้น ในการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ
จากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 เรื่อง อย่างละเอียด โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีหน้าที่นิยมและ
ทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่นิยม สามารถสรุปภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของ
ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้ดังนี้

1. ภาพสะท้อนทางด้านครอบครัว สถาบันครอบครัวนับได้ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีบทบาทสัมพันธ์ใกล้ชิดและเกี่ยวเนื่องกับทุกคนในสังคม ทั้งยังเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดค่านิยม วิธีประพฤติปฏิบัติตนและบรรทัดฐานทางสังคมให้แก่สมาชิกรุ่นใหม่ครอบครัวจึงทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ ด้วยเหตุนี้ภาพสะท้อนทางด้านครอบครัวจึงปรากฏชัดในนวนิยาย โดย ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ นำความเป็นไปของสถาบันครอบครัวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาสอดแทรกหรือใช้เป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง ซึ่งจากการวิเคราะห์นวนิยายกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 เรื่องอย่างละเอียด พบว่านวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณแสดงให้เห็นถึงลักษณะและสภาพสังคมครอบครัวที่มาจากตระกูลสูงศักดิ์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย มีบรรดาศักดิ์หรือสืบเชื้อสายมาจากเชื้อพระวงศ์ เป็นส่วนใหญ่ โดยครอบครัวเหล่านี้จะมีลักษณะแบบครอบครัวขยาย ที่ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากและหลายรุ่น คือประกอบด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หลาน หรือญาติพี่น้องซึ่งปรากฏในนวนิยายกลุ่มเป้าหมายทั้ง 10 เรื่อง ดังจะยกตัวอย่างข้อความต่อไปนี้

ท่านตาของวิภาดาเป็นพระองค์เจ้า แต่เป็นพระองค์เจ้าชั้นสอง อย่างที่เรียกกันว่า พระองค์เจ้าตั้ง คือ ตั้งขึ้นจากหม่อมเจ้า เพราะฉะนั้นมารดาของวิภาดา ตลอดจนน้องๆ จึงมียศกำเนิดเป็นหม่อมราชวงศ์

ธิดาคนโตคือป้าหญิงทับทิม มารดาของวิภาดาเป็นธิดาคนที่สอง ชื่อขลิบทอง แล้วก็คุณน้าชายกองฤกษ์ คุณน้าชายเกริกศักดิ์และคุณน้าหญิงรักศรี

เพ็ญรู้ว่ายังมีอีกหนึ่ง คือคุณน้าหญิงริมทอง

(กนกหลายโบตัน.2552 : 9)

สิบปีก่อนโน้น เมื่อแรกแจ่มจิตเข้ามาเป็นสะใภ้ที่นี่ หล่อนรู้สึกละหล่อนต้องปราศจากสุขอย่างแน่นอน

แค่เห็นเด็กสิบกว่าคนวิ่งกันเกรียวกราวโครมๆ อยู่บนลานใต้ต้นจันทน์ทั้งโตๆ สักสิบขวบ สี่ห้าขวบและที่เพ็ญจะสอนวิ่งห้วยปักหัวป่า เด็กส่งเสียงกรีดกร๊าดระคนกับเสียงเรียกเสียงเตือนของผู้ใหญ่ดังเอะอะไปหมด

เกิดมาหล่อนไม่เคยพบเคยเห็น ไม่เคยคิดว่าในครอบครัวหนึ่งจะมีคนอยู่กันมากมายอย่างนี้

...

แต่ที่นี่...แจ่มจิตอยากใช้คำว่า 'สุข' กันอยู่ในบ้าน ซึ่งแม้จะแยกหลังคาเรือนก็เหมือนไม่แยก คำที่มีชานกลางและชานเล่นเชื่อมถึงกันหมด

มีหน้าซ้ายยังครัวเดียวกัน ลูกจ้างแต่ละหลังคาเรือนเดินเข้าเดินออกครัวกัน
ขวกไขว่ จนกระทั่งบางทีครัวอันกว้างขวางดูแคบไปถนัด

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว).2545 :22)

หม่อมของท่านชาชนั้นมีอยู่สี่คน ว่าโดยเฉพาะที่มีลูกเท่านั้น ไม่นับ
หม่อมเล็กหม่อมน้อยที่บรรดาหม่อมทั้งสี่ท่านถวายให้ทรง ‘ใช้สอย’ เป็นบางครั้ง
หม่อมพริ้มเป็นหม่อมใหญ่เข้าพิธีเสกสมรส จึงอยู่ที่ตำหนักกลางกับท่านชาย
หม่อมพริ้มมีแต่ธิดาถึงห้าคน หม่อมลำดวนเป็นหม่อมที่สอง อยู่เรือนใหญ่หลัง
หนึ่ง หม่อมลำดวนมีธิดาสามคน ส่วนหม่อมนี้่มและหม่อมน้อยก็มีธิดาคนละคน
...

(อีสา.2556 :8)

จากเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงสังคมครอบครัวซึ่งมาจากตระกูลสูงศักดิ์และส่วนใหญ่เป็น
แบบครอบครัวขยายนั้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว
ที่ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวจำนวนมากว่าสมาชิกมักจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ความสัมพันธ์
ค่อนข้างห่างเหิน มีการอธิบายกันในหมู่พี่น้อง ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

“เขาจะฟ้องคุณปู่ละคอยดู”

เด็กหญิงปัทมาจ้องเขม็งดูน้องสาว โดยปกติที่น้องอายุสิบขวบแปดขวบคู่นี้
มิใคร่จะลงรอยกันเท่าใดนัก เพราะแม่หนูปวีณนั้นมีนิสัยขี้อิจฉาทั้งข้างฟ้อง
ทั้งคู่จึงทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำ ขณะนี้แม่หนูปวีณรู้ว่าตนเป็นฝ่ายเหนือกว่า
ทั้งกิริยาทั้งดวงตาจึงมีลักษณะท้าทายเท่าที่เด็กหญิงวัยแปดขวบจะแสดงออกมาได้
เจ้าหล่อนลำทับอีกว่า

“เขาจะฟ้องคุณปู่ ให้คุณปู่เขียน คุณปู่ห้ามแล้วไม่ใช่หรือว่าไม่ให้เล่นกะ
พวกนี้”

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 : 27)

...เจ้าคุณพ่อได้แต่งงานกับแม่ทิพสมใจ ท่านหาทราบไม่ว่าแม่ทิพนั้รักอยู่กับ
เด็กในบ้านของเธอ ซึ่งเป็นลูกของเพื่อนคุณพระคือนายเทพ นายเทพเป็นคนปักษ์ใต้
พ่อแม่ร่ำรวยได้ฝากลูกเข้ามารับราชการในกรุงเทพฯ ขณะนั้นนายเทพเป็นมหาดเล็ก
เมื่อนายเทพพลาดจากความรัก นายเทพก็ลาออกจากราชการกลับคืนปักษ์ใต้
เจ้าคุณพ่ออยู่กับแม่ทิพจนกระทั่งมีลูกด้วยกันคนหนึ่งคือกระหม่อม แม้กระหม่อม
จะยังเด็กก็จำได้ดีว่า แม่ทิพนั้ไม่เคยรักใคร่กระหม่อมเหมือนมารดาคนอื่นเลย
กระหม่อมมีเลือดพ่อจึงออกจะจองหงอนแต่เด็ก ๆ เมื่อแม่ทิพไม่รักกระหม่อม

กระหม่อมก็ไม่คลุกคลีกับแม่ทัพ ความรู้สึกในขณะนั้น เจ้าคุณพ่อคือฮีโร่ของกระหม่อมเพียงผู้เดียว...”

(ปราสาทมิด.2552 :218)

ไม่เพียงแต่ลักษณะสังคมและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเท่านั้นที่ปรากฏในนวนิยาย จากการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบวิธีการเลี้ยงดูบุตรหลานในครอบครัวเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ปรากฏในนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า ซึ่งจากเรื่องราวได้แสดงให้เห็นถึงการเลี้ยงดูบุตรหลานแบบผิดๆ ทั้งในรูปแบบที่เคร่งครัดกับลูกหลานจนเกินไป ใช้ความรุนแรงกับลูกหลานหรือบางครั้งครอบครัวก็เอาอกเอาใจบุตรหลานมากจนเกินควร และในบางครอบครัวก็เลี้ยงดูบุตรหลานด้วยความลำเอียงก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ น้อยเนื้อต่ำใจและสร้างปมด้อยให้แก่ตัวละคร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พระยาอภิบาลบำรุงมิได้ไต่ถาม ‘จำเลย’ สักคำเดียว ท่านเอ็ดและค่าเอาว่า “ริตอแหลตั้งแต่ยังเด็ก” ด้วยเสียงอันเกรี้ยวกราด พระยาอภิบาลฯ หาได้นึกไม่ว่า วาจาเหล่านั้นมันสะเทือนเข้าไปในความรู้สึกอันบริสุทธิ์ของเด็กหญิงผู้หลานเพียงไรและเท่ากับว่าตนเอง เป็นผู้ให้จิตใจบอบบางของเด็กหญิงแข็งแกร่งยิ่งขึ้น เพราะนิสัยของเด็กหญิงปัทมา ก็คือนิสัยที่ถอดเอามาจากผู้เป็นปู่และบิดา ถือถือริ้นแรงทว่าเข้าไปในทางตรงกันข้ามกับผู้ใหญ่ทั้งสอง

(ขม้นกับปุ่น. 2552 :29)

...หรือพันธุ์เป็นผู้มีใจอันอ่อนไหวง่าย หาได้มั่นคงดังลักษณะภายนอกไม่ อาจจะเป็นเพราะหรือพันธุ์มีมารดาเป็นผู้เคยต่อการบังคับ โดยมีและเว้นต่อบุตรชายคนเดียว หรือพันธุ์ต้องปฏิบัติตามความเห็นชอบของมารดาอยู่เสมอตั้งแต่ยังเด็ก จนกระทั่งเป็นหนุ่ม เขาเกือบไม่มีโอกาสกระทำตามใจตัวเองเลยในเรื่องใหญ่ๆ เป็นต้นว่าเรื่องการเรียน...

(ริษยา.2553 :97)

“คุณแม่เป็นหนี้เขาไว้เยอะ เสร็จงานศพคุณแม่ คุณพ่อก็คงย้ายไปอยู่ที่อื่น จารย์ไม่ทราบหรือคะว่าพ่อหนูเป็นยังไง คุณพ่อไม่เหมือนคุณแม่ ญาติพี่น้องคุณพ่อ หนูก็ไม่ค่อยสนิทด้วย ที่จริงคุณพ่อน่าจะหาทางเอาห้องไว้อยู่กันต่อไป แต่คุณพ่อหนู เขาก็เป็นแบบนี้ เขาไม่อยากรับผิดชอบหรือคะ เขายากอยู่อย่างชาวบ้านธรรมดาๆ เหมือนคุณย่า เหมือนพวกพี่น้องของเขา”

กรรเจียนึงฟัง เมื่อก่อนนี้หล่อนก็ไม่เคยสนใจเรื่องภายในครอบครัวของบุญทริกเท่าใดนัก

แต่จากถ้อยคำของบุณทริก หล่อนจับได้แล้วว่า บุณทริกถูกเลี้ยงดูมา
ให้หัวสูง หล่อนกำลังกลัวที่จะต้องมีความเป็นอยู่ด้อยลงไปกว่าเดิม

(คอน โคมิเนียม. 2555 : 282)

ด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายแสดงให้เห็นถึงบทบาท
สำคัญของแม่บ้านหรือภรรยาที่มีอำนาจและบทบาทหลักภายในบ้าน โดยสามีจะยอมให้ภรรยา
บริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ส่วนสามีจะมีหน้าที่เพียงหาเลี้ยงครอบครัวแต่การตัดสินใจภายในบ้านโดย
หลักแล้วภรรยาจะเป็นผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทว่า คุณเดียกลับใจดีนัก แอบเปิดห้องยกออกมาให้ที่ละไห ที่ต้องแอบ
เพราะคุณเดียกลัวนายแม่ ผู้เป็นบุตรคนสวยของท่านขุนปลัดกรมในเจ้านาย
พระองค์หนึ่ง

คุณเดียถือว่า การได้นายแม่มาเป็นภรรยานั้น นับเป็นบุญวาสนาของ
คุณเดียอย่างสูง เป็นการชักนำให้คุณเดียได้เข้าเฝ้าใกล้ชิดเจ้านาย และในที่สุดก็
ได้รับพระราชทานยศศักดิ์เพิ่มจากคุณหลวงเป็นคุณพระ

พวกบ่าวไพร่บริวารมักแอบนิทานคุณเดียว่า กลัวเมียเหมือนกับหนูกลัวแมว

(กนกฉาย โปต้น. 2552 :89-90)

ขณะตอบนัยน์ตาเหลือบมองคุณย่าอย่างเกรงๆ ไม่ถึงกับกลัว เพราะคุณย่า
ไม่เคยตีไม่เคยทำโทษ แต่ถึงอย่างไรซู้ก็รู้สึกว่าคุณย่าดุซู้จึงไม่สนิทสนมกับคุณย่า
เท่าป้าเวียน ซึ่งอุ้มชูทอดรื้อซู้มาตั้งแต่แม่เขาจากซู้ไป โตขึ้นหน่อยซู้ก็ทำการบ้าน
กับคุณปู่ กินอยู่เล่นหัวกับป้าเวียนและพี่ดาว ส่วนคุณย่านั้นซู้เคยได้ยินพี่ดาว
พูดลือๆ กับซู้ว่า คุณย่าเป็นผู้กำกับการแสดงของทุกคนในบ้านรวมทั้งซู้ด้วย...
พี่ดาวเขายังงั้น

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว). 2545 : 87)

2. ภาพสะท้อนทางด้านการศึกษา สถาบันการศึกษามีหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอด
ความรู้ ค่านิยมและวัฒนธรรมแก่คนในสังคม เมื่อสังคมเจริญขึ้นหน้าที่หรือบทบาททางการศึกษา
ได้ขยายวงกว้างออกไป สถาบันการศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็วจากเดิมที่
การศึกษาจำกัดอยู่แต่ในวัดและผู้ชายเท่านั้นที่มีโอกาสทางการศึกษา เมื่อสังคมพัฒนาสู่ความเป็น
ประชาธิปไตยเกิดความเท่าเทียมทางการศึกษา อีกทั้งเกิดสถาบันการศึกษาใหม่ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น
โรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย เป็นต้น ค่านิยมทางการศึกษาจึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จาก
การวิเคราะห์นวนิยายกลุ่มเป้าหมายพบว่า ม.ล.ศรีฟ้ามหารวรรณ ได้ให้ความสำคัญต่อศึกษาโดยได้
สะท้อนผ่านเรื่องราวในนวนิยายซึ่งแสดงให้เห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่พ่อแม่ผู้ปกครองต้องส่ง

ลูกหลานเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาต่างๆ ตามกำลังทรัพย์ของครอบครัว สำหรับครอบครัวยากจนก็มักจะส่งลูกหลานเข้าเรียนโรงเรียนวัดหรือโรงเรียนใกล้ๆ บ้าน แต่หากครอบครัวที่มีฐานะดีก็มักจะส่งบุตรหลานเรียนในโรงเรียนดีๆ มีคุณภาพและได้รับความนิยมจากคนในสังคมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพราะสังคมให้การยกย่องและยอมรับผู้ที่ได้จบการศึกษาสูงๆ โดยเฉพาะผู้ที่จบการศึกษามาจากต่างประเทศยังได้รับการพิจารณาในการเข้าทำงานได้ง่ายกว่าคนที่จบภายในประเทศ ดังนั้นตัวละครส่วนใหญ่ในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ จึงจบการศึกษาจากต่างประเทศ หรือบางคนก็จบจากมหาวิทยาลัยในประเทศแต่ก็เป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ต่อมาอายุของกระหม่อมเพิ่งจะย่างหกขวบ เจ้าคุณพ่อก็ฝากกระหม่อมไปเรียนเยอรมันกับเอกอัครราชทูตไทยประจำเยอรมัน...”

(ปราสาทมณี. 2552 : 218)

...ยอดธิดาเป็นสตรีผู้นับว่ากำลังเค้นอยู่ในวงสังคมชั้นสูง เพราะฐานะของบิดาประการหนึ่ง เพราะความงามอันผุดผาดประการหนึ่ง และเพราะหล่อจนได้ชื่อว่าเป็น ‘นักเรียนนอก’ อีกประการหนึ่ง...

(ริชยา. 2553 :41)

“มีหวังขึ้นเป็นจูเนียร์กับเขาไหมคร้าบ...ปีหน้า”

“เอบพาสส์เลยเชียวแหละ” หล่อนตอบทันที

“เอ้อเฮอ คุณวิภาดาเนี่ยเก่งชำเหมอ เรียนสองปีเกือบทันผมแล้ว”

อิตาคนนี้ เมื่อหล่อนเป็นน้องใหม่ เขาอยู่ปีสาม พอหล่อนขึ้นปีสอง เขาก็ยังเรียนปีสาม หล่อนจึงแหย่ให้บ้าง

“เอ๊ะ ปีหน้าพี่ยังอยู่หรือคะ”

“บ๊ยะแหละ ผมสมัครใจเรียนชั้นละสองปีเองคร้าบ ไม่อยากร้องเพลงลาแล้วจามจูรีเรีนัก”

(กนกฉายโบตัน. 2552 :157)

3. ภาพสะท้อนทางด้านการเมืองการปกครอง สถาบันทางการเมืองการปกครองเป็นสถาบันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมกับการเมือง สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการเมืองการปกครองย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกชนชั้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองที่ประชาชนต้องพยายามปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จากการวิเคราะห์นวนิยายกลุ่มเป้าหมายพบว่า นวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณได้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของการเมืองการปกครองในเหตุการณ์หลัง พ.ศ. 2475 ที่ได้มี

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยได้สะท้อนให้เห็นถึงความสับสนวุ่นวายของ เหตุการณ์บ้านเมืองที่มีการปรับเปลี่ยนการปกครอง จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยกเลิกบรรดาศักดิ์ การแต่งกาย การเลิกกินหมาก หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่เป็นสากล ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนตั้งแต่ระดับสูง จนถึงระดับรากหญ้า ช้ำยังเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติอันเนื่องมาจากการปกครองแบบใหม่ที่ไม่มีความเสถียรภาพ ผู้นำขาดความเข้าใจในประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ ทั้งยังเกิดการโกงกินคอร์รัปชันต่าง ๆ ในบ้านเมือง สิ่งเหล่านี้ได้ปรากฏในนวนิยายอย่างเด่นชัด ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

“ท่านพ่อหม่อม เกิดกบฏแล้ว พวกกบฏจับทูลหม่อมชายกับเจ้านาย
อีกหลายองค์ไปขังหมดแล้ว”

ท่านองค์พระทรงทะเล้งขึ้นจากโต๊ะ สีพระพักตร์แสดงความตกใจจนเผือดลง
ทันที รับสั่งได้เพียงคำเดียวว่า

“กบฏรี”

“หม่อม...เขาเรียกตัวเองว่าคณะปฏิวัติ ลูกขึ้นจับพวกเจ้านายกับข้าราชการ
ชั้นผู้ใหญ่ตั้งแต่ยังมีด เอาตัวไปไว้ที่พระที่นั่งอนันต์ฯ เห็นว่าที่วังทูลหม่อมชาย
ยังต่อสู้กับพวกปฏิวัติ หม่อมเองก็ยังไม่รู้เรื่องละเอียด รู้แต่ว่าเจ้านายผู้ใหญ่
องค์สำคัญๆ ถูกเชิญพระองค์ไปกักขังหมด หม่อมว่าจะไปดูเหตุการณ์ที่พระบรมรูป
เลยแะมาทูลท่านพ่อเสียก่อน แต่สำหรับท่านพ่อลาออกจากราชการมานานแล้ว
คงไม่มีใครยุ่งเกี่ยวกับดอ”

“เขาต้องการอะไร เปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินหรือว่าเปลี่ยนการปกครอง”

ท่านองค์พระรับสั่งถามด้วยสุรเสียงแข็ง

“เห็นจะเป็นประการหลังกระหม่อม”

“ในหลวงท่านประทับอยู่หัวหิน ท่านจะเป็นยังงัยบ้างก็ไม่รู้”

“ก็เป็นการดีไปอย่างที่เขาเห็นด้วยท่านเสด็จฯ ไปประทับอยู่ไกล ๆ มิฉะนั้น
อาจจะถึงกับนองเลือดก็ได้ หม่อมทูลลาท่านพ่อ จะรีบไปดูที่หน้าพระที่นั่งอนันต์ฯ
พวกปฏิวัติตั้งกองบัญชาการอยู่ที่นั่น”

(กิ่งไผ่.2552 :68-69)

“โกงกันชัดๆ ได้คะแนนคนเดียวเป็นหมื่นๆ มีอย่างไหน อย่างนี้ต้องมี
ไฟไฟแน่ๆ ทางพรรคเขาต้องช่วยกัน เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม ไม่บริสุทธิ์!
ถ้านึกอยู่แล้ว เห็นขนมมาลงคะแนนเป็นคันๆ รถ เมื่อกลางวันนี้”

“อะไรกันไฟไฟ?”

คุณปริกถามเบา ๆ แม่ปริณาตอบว่า

“ก็บัตรลงคะแนนปลอมนี่ซี คุณอา”

“อะไร? เขาจะกล้าทำอย่างนั้นรี?”

“ทำไมจะทำไม่ได้คะ พวกที่ได้รับเลือกตั้งเกือบทุกคนเป็นสมาชิกพรรคใหญ่ พรรคนี้ทั้งนั้น”

คุณๆ ทั้งสามมีความรู้สึกว่า แม่ปริณานี้ช่างมีความรอบคอบ รู้เรื่องการบ้านการเมือง อันควรจะเป็นเรื่องของผู้ชายโดยเฉพาะเสียเหลือเกิน เด็กผู้หญิงสมัยใหม่เป็นอย่างนี้เอง

(ขมื่นกับปุน. 2552 :223)

“หญิงลาออกจากเจ้าแล้วนะ เดือนหน้าหญิงจะแต่งงานแล้ว”

“ลาออกจากเจ้าแล้ว ท่านหญิงจะเป็นอะไรล่ะคะ ยังไม่เคยมีเลขนี้คะอยู่ๆ เป็นเจ้า เกิดมาเป็นเจ้าแล้วจะลาออก เออ...อย่างขุนหลวงพระพระยาเป็นบรรดาศักดิ์ตั้งเพื่อสมมติจะลาออกก็ไม่เห็นประหลาด แต่ที่ท่านเป็นเจ้ายศติดตัวท่านมาแต่เกิดนี่คะ”

“อัปสรละก็...คิดมากไปได้” ท่านหญิงสรวลเบาๆ

“สมัยนี้เป็นสมัยประชาธิปไตยแล้ว ทุกคนเท่าเทียมกันหมด อย่าทำเป็นคนหัวเก่าไปหน่อยเลย...เพื่อความรัก หญิงสมัครใจเต็มใจเป็น นางยังยุพยงยศศักดิ์มันกินเข้าไปได้ที่ไหนกัน”

(กรอบ(บ้าน)ครัว(เดียว). 2545 : 248-249)

เมื่อรัฐบาลออกประกาศที่ท่านเรียกว่า ‘รัฐนิยม’ ให้สวมรองเท้าสวมหมวกนั้น ปุ๊กไปอำเภอกลับมาถึงบ้านก็หัวร่อเป็นการใหญ่จนกระทั่งสงบออกปากว่า

“นั่น นังปุ๊กมันจะบ้ายังไร ลูกขึ้นหัวร่ออยู่ได้เป็นวัจนเวร”

“ก็จะไม่ให้ฉันหัวร่อได้ยังไงคะคุณ แต่ก่อนร่อนชะไร ไปอำเภอก็เคยศีรษะเปล่า เท้าเปล่า ก็เดินขึ้นไปกันทุกว่าทุกวัน แต่เพลานี้ใครไม่สวมหมวกสวมรองเท้าท่านห้ามขึ้นอำเภอก แล้วจะไม่ให้ฉันหัวร่อได้ยังไง คนกินหมากปากแดงปากดำเปรอะๆ ลูกขึ้นเอาหมวกฟางของเด็กๆ มาแปะไว้บนศีรษะเลยกลายเป็นแหม่มกะปิปากเปรอะ ฉันหัวร่อเสียจะตายให้ได้ เกือก...อื้อย...

ขอรับประทานโทษเถิดค่ะ...รองท้ายแพแก็เอารองเท่านั้นเรียนของหลานมา
สวม เคนกะโหลกกะเผลก” ปุกหัวร่ออีกทำให้ทุกคนพลอยอดหัวร่อไปด้วยไม่ได้

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว). 2545 :434)

4. ภาพสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจ สถาบันเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับมนุษย์
เนื่องจากการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์เราต้องพึ่งพาเศรษฐกิจในการอุปโภคบริโภคและแสวงหา
ผลประโยชน์อยู่ตลอดเวลา ระบบเศรษฐกิจจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุก
ชนชั้นของสังคม จากการวิเคราะห์แนวโน้มายกลุ่มเป้าหมายพบว่า ภาพสะท้อนทางสังคมด้านเศรษฐกิจ
ที่ปรากฏชัดนั้นเป็นเรื่องของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ต้องพึ่งพาสถานการณ์ทางการเมืองและ
สถานการณ์โลก รวมถึงระบบเศรษฐกิจที่มีนักการเมืองหนุนหลังเพื่อให้กิจการนั้นราบรื่นและได้ผล
กำไรมหาศาล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“นี่คุณ เลิกไม่สบายใจได้แล้วนะ เรื่องหนี้สินฉันจัดการเสร็จเรียบร้อยแล้ว
สองปีนี่ไม่มีอะไรต้องห่วง มีเวลาหาเงินถมเถไป คุณรู้หรือเปล่า ฉันเล่นทองเอาไว้
เงินสดก็ไม่ต้องให้เขา แคเขียนหนังสือสองสามตัว พอทองขึ้นเราได้กำไรสบาย
เมื่อคืนนี้ทองขึ้นเยอะ ฉันได้เงินตั้งห้าหมื่นกว่า คุณลืมนะเช่นเชคสด ๆ ให้เลย
หุ้นก็มีที่ท้าวจะขึ้น”

(คอนโดมิเนียม. 2555 :171)

“นี่เป็นของหมั้นพิเศษที่พี่ศรีขอมอบให้ลูกสะใภ้ในอนาคต”

ท่านรัฐมนตรีมอบซองสีน้ำตาลกว้างยาวและค่อนข้างหนาให้วิภาดา
ภรรยานายพลอิศริยาธิบายว่า

“หุ้นบริษัทเงินทุนจะ ต่อไปนี้ หนูเป็นผู้ถือหุ้น พอแต่งงานแล้วก็จะได้
เป็นกรรมการบริหาร”

บริษัทเงินทุนนี้เองที่เข้าหนุนธุรกิจของบิดาได้ทันทั่วทั้งที่เป็นบริษัทที่เพิ่ง
ฟื้นฟูกู้ขึ้นมาในระยะเวลาอันรวดเร็วด้วยอิทธิพลของรัฐมนตรีผู้นั่งอยู่เบื้องหน้าหล่อน

(กนกฉายโบตัน. 2552 :146-147)

นอกจากนี้นวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของคนในสังคมในการ
อุปโภคบริโภคที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชนชั้นกลางจนถึงชนชั้นสูง ซึ่งนิยมความฟุ้งเฟ้อและ
ยึดติดกับวัตถุนิยม เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน รถ หรือข้าวของเครื่องใช้ รวมถึง
การดำเนินชีวิตต่าง ๆ ในสังคมส่วนใหญ่จะหรูหรา ฟุ่มเฟือย ทั้งนี้เพื่อสนองตอบความต้องการแห่ง
ตนและได้รับการยอมรับจากสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ห้องอาหารนั้นค่อนข้างกว้างและโปร่ง ริมผนังทางขวามือ เป็นตู้แบบสมัยใหม่ บรรจุเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารแบบสมัยใหม่เหมือนกัน ตั้งแต่ชามถ้วยที่สวยงาม เนื้อกระเบื้องละเอียด จนกระทั่งแก้วเหล้าแบบต่าง ๆ ส่วนทางซ้ายมือเป็นของเก่าทั้งตู้และเครื่องใช้ ตู้เป็นไม้สีดำสลักลวดลายประดับเปลือกมุกของในตู้ก็ล้วนแต่เป็นเครื่องลายคราม และเบญจรงค์ บันชา ถ้วยชา ของมีค่าเหล่านี้แสดงถึงฐานะอันมั่งคั่งของเจ้าของบ้าน

(ริชยา. 2553 : 19)

ห้องนอนของเทพินทร์ปิดกระดาดลายสีเขียวอ่อน ม่านโดยรอบเป็นสองชั้น ชั้นนอกใช้ผ้าหนาหนักสีเขียวเปลือกไฟ ชั้นในใช้ผ้าลูกไม้ขาวบางพลิ้ว เตียงนอนสีขาวลายทอง หมอนและผ้าปูที่นอนสีเขียวอ่อนมีลายดอกกุหลาบสีชมพูและเหลือง กระຈະທ່ວ່າ มงกุฎคล้ายโศภนดอกกุหลาบเอาไว้ โต๊ะเครื่องแป้งก็สีขาวลายทองเข้าชุดกัน ส่วนตู้เสื้อผ้าชั้นนี้ฝังเข้าไปในผนังด้านหนึ่ง มีม่านบังเอาไว้

เป็นห้องนอนที่หรูหรา น่านอน น่านั่งได้ทั้งวัน จนพืดต้องกลืนน้ำลาย...

(เศรษฐินี. 2555 :55)

ในด้านของการประกอบอาชีพนั้นตัวละครส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ นักการเมือง หมอ พยาบาล ทนายความ ผู้พิพากษา ครูอาจารย์หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทานตะวันหัวเราะเบา ๆ...หล่นจบจากมหาวิทยาลัยแล้วได้ทำงานในองค์การกึ่งรัฐบาลแห่งหนึ่ง ทานตะวันเป็นสตรีในลักษณะของสตรีสมัยใหม่ โดยแท้ แต่งกายเก๋ รูปร่างท่าทางงามและสามารถเข้าสังคมกับบุรุษโดยไม่เคอะเขิน

(จมีนกับปุ่น. 2552 :144)

“เห็นว่าอาจารย์ไม่ได้อยู่กระทรวงแล้วนะคะ ตอนนี้น่าจะไม่ได้อเป็นผู้พิพากษา เห็นว่าโอนไปเป็นข้าราชการการเมือง เขาขอตัวไปช่วยราชการ”

“จั้นระอะ” อีสาไม่รู้เรื่องกับเขาหรอก เรื่องราชการงานเมือง ถามว่า

“ดีขึ้นหรือเปล่านั้น กับงานที่ทำอยู่แต่แรกเป็นไง”

“ก็คงจะดีกระมังคะ ได้อยู่ใกล้คนใหญ่คนโต”

(รวิช่วงโชติ. 2556 :72)

5. ภาพสะท้อนทางด้านศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจมนุษย์ในสังคมให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ ถูกต้องตามครรลองครองธรรม และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมี

ความสุข ดังนั้นภาพสะท้อนทางด้านศาสนา ความเชื่อ ค่านิยมประเพณีและวัฒนธรรมจึงปรากฏ
 ในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ อย่างเด่นชัด จากการวิเคราะห์นวนิยายพบว่าเรื่องราวในนวนิยาย
 สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและความเชื่อของคนในสังคมอันเกิดจากการนับถือพระพุทธศาสนาอย่าง
 ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมในการเลือกคู่ครอง ค่านิยมในการแบ่งชนชั้นวรรณะในสังคม ความ
 เชื่อในเรื่องบุญเพสันนิวาส บุญวาสนา โชคชะตา เคราะห์กรรม ฤกษ์ยามและสิ่งเหนือธรรมชาติ
 เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ปรากฏชัดในนวนิยายดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

“แต่น้องคิดว่า นายธนาคงไม่ได้ติดต่อกับแม่ปัทมเพียงเพื่อจะเอาชนะคุณ
 พ่อ น้องมั่นใจว่าเขาคงจะรักแม่ปัทมจริงๆ ดูๆ ไปก็รักกับพระวิจิตรคงจะสร้างบุญ
 สร้างกรรมร่วมกันมาแต่ชาติปางก่อนถึงได้หนีกันไม่พินเสียเลย”

(ขมื่นกับปุ่น. 2552 :108)

“นี่คุณ ถิ่นถามอะไรหน่อยเอะนะ ได้ยินมาว่าที่นี่เจ้าที่เจ้าแรง เพราะ
 เจ้าของเก่าเขาหวงที่ของเขา ตอนสร้างนะเช่นวัดตั้งแต่นำบุญแผ่กุศลให้เขาบ้าง
 หรือเปล่าละคะ”

“เราทำพิธีแล้วครับ ตอนลงเสาเข็มก็ทำพิธี”

(คอน โคมิเนียม. 2555 :30)

“ท่านลุงท่านเสด็จมาทำไมคะ หม่อมแม่?”

หม่อมแม่ยิ้ม บอกกับธิดาตรงๆ ว่า

“ท่านเสด็จมาขอหญิง ให้คุณชายลูกของท่านนะซี แม่ดีใจที่เป็นวงศ์วาน
 วานเครือเดียวกัน ต่างก็เป็นหม่อมราชวงศ์กันทั้งสองฝ่าย สมน้ำสมเนื้อกันดีไม่
 น้อยหน้าพี่หญิงทั้งสองคน”

(อิสรา. 2556 :75)

ในด้านของประเพณีและวัฒนธรรมของไทยนั้นก็ก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ปรากฏชัดในนวนิยาย
 ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณ ได้สอดแทรกประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ เอาไว้ในแต่ละฉากแต่ละตอน
 อย่างลงตัว ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร และประเพณีการ
 จัดงานศพ การทำบุญตักบาตร และประเพณีรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ เป็นต้น ดังจะยกตัวอย่างต่อไปนี้

เป็นอันว่าท่านพุดได้รับพระราชทานเครื่องประกอบเกียรติยศพระราชวงศ์
 ชั้นหม่อมเจ้าครบสมพระเกียรติทุกอย่าง ตั้งแต่ถวญเชิญพระศพ นัตรเบญจา 4 คัน

สำหรับแห่เวียนเมรุและปักทองชนะประ โคมขณะเวียนเมรุ ตลอดจนพระราชทานเพลิง

นิกถึงพระราชทานเพลิง คุณยายก็นึกถึงเพลิงหลวงขึ้นมาได้ เจ้าหน้าทีผู้มี
 สัมมาคารวะอันงดงามแม้จะเป็นเพียงชั้นผู้น้อยเอ่ยเรียนขึ้นราวกับรู้ใจ

“เพลิงหลวงจะเชิญมาเมื่อใกล้เวลาขอรับ”

พระศพท่านพูดซึ่งตั้งใจกันไว้ว่าต้องเผากันอย่าง ‘ยถากรรม’ ก็เปลี่ยนแปลงไป

(ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดียว).2545 :201)

“วันนี้เป็นวันปีใหม่ของไทย พวกพี่น้องและญาติในสกุลจะไปรดน้ำหม่อมยาย คุณยังจำได้ไหมคะ มิสเตอร์ลี คุณแม่เคยบอกดิฉันว่าเป็นธรรมเนียมมาตั้งแต่ท่านดาไม่สิ้นพระชนม์”

“ผมพอจะจำได้ แต่เมื่อครั้งนั้นผมรู้แต่เพียงว่าที่ครัวในวังมีขนม กับข้าวอร่อยเท่านั้นเอง”

“คุณควรจะไปคะ มิสเตอร์ลี”

ศนิกกล่าวเรียบๆ และกล่าวต่อไปว่า

“ถึงแม้คุณแม่ของดิฉันจะตายไปนานแล้วแต่คุณพ่อก็ยังคงถือเป็นธรรมเนียมที่จะต้องไปรดน้ำอวยพรหม่อมยายทุกปี คุณคงจะได้พบคุณพ่อและพูดกับท่านเป็นการส่วนตัว”

(กิ่งไผ่. 2552 :248)

“คุณยายให้หาแกะไปทำไม ยายดา”

“ก็...คุณ...คุณยายเขา...”

“คุณยายท่าน พูดถึงผู้หลักผู้ใหญ่...เขา...ได้ยังไงกัน สมัยใหม่เสียจนไม่รู้อะไรแล้ว ท่าน...เธอ...พูดไม่เป็น...เขา...กับทุกคน พ่อแม่ปู่ย่าตายาย”

วิภาดาแอบทำมุกย่นนิดหน่อย

“เฮ้ ท่านก็ท่าน”

(ถนนกลายโบทัน. 2552 :10-11)

หม่อมพริ้มนั่งคอยอยู่ตรงหัวโต๊ะรับประทานอาหาร ซึ่งเป็นโต๊ะยาวนั่งได้เต็มที่ถึง 8 คน แต่ธรรมดาแล้วจะตั้งอาหารไว้เพียงหัวโต๊ะทางด้านที่รับประทานกันอยู่สามคน

การรับประทานอาหารยังคงเป็นไปอย่างเต็มยศ แม้ว่าสมัยหนึ่งในระหว่างสงครามโลก จำเป็นต้องลดศบางอย่างลงไปบ้าง เนื่องจากความขาดแคลน...อาหารที่ตั้งโต๊ะต้องมีทั้งแกงเผ็ดหรือแกงคั่ว เครื่องจิ้ม ของแนม ยำและแกงจืดจัดใส่ในภาชนะสวยงามเป็นชุด

(รวีช่วงโชติ. 2556 :30)

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณพบว่าผู้แต่งได้มีการนำความเป็นไปของสังคมซึ่งเป็นสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นจริงทั้งทางด้านครอบครัวการศึกษา การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม มาสอดแทรกและเป็นแนวทางในการดำเนินเรื่องในแต่ละฉากแต่ละตอนของนวนิยายไว้อย่างเหมาะสม ทำให้ นวนิยายของ ม.ล.ศรีฟ้า มหาวรรณมีความสมจริง สนุกสนาน น่าสนใจและเข้มข้นในทุก ตอน

